

SLOVENSKI

Poročevalec

Direktor: Rudi Janžura — Odgovorni urednik: Sergio Vošnjak — Tiskovna uskarna Slovenskega poročevalca — Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica 5, telefon 55-22 do 55-28 — Uprava: Ljubljana, Čopova ul. 50/III, telefon 13-75 in 16-21 — Oglasi: oddelki: Ljubljana, Kardeljeva ulica 5, telefon 33-36 za ljubljanske naročnike 24-43 za zunanje 33-32 — Poštni predal 149 — Tek račun NB 601-0021-4 — Mesečna naročnina 120 din

Prva posledica londonskega sporazuma Nasledniki Giunte na delu

Italijanski iredentisti so izvedbo sklepov londonskega sporazuma proslavili s pokušsom požiga slovenske trgovske akademije v Trstu — Glavno krivdo za vedno težji položaj Slovencev v Trstu nosijo zahodne velesile

Trst, 2. sept. (Tanjug) Nocoj so neznanzi zažgali slovensko sred. šolo v Trstu. Zaradi budnosti stanovcev in hitrega posredovanja gasilcev so ogenj omejili in je bila povzročena škoda samo manjša materialna škoda.

V sporobilo štaba civilne policije v Trstu je rečeno, da sta požar povzročila dva neznanca človeka, ki sta na pragu v slovensko srednjo šolo zažgala cunjo, namočeno v bencinu. Preiskavi ni uspelo odkriti, kdo sta bila zločinci.

Italijanski iredentisti so kot vredni nasledniki fašističnega požigalca Giunte včeraj proslavili prvi večji uspeh rimske imperialistične politike. Požar, ki so ga zanetili v poslopju slovenske trgovske akademije, jasno kaže, da Slovenci in ostali tržaški demokrati niso pravi pretravali, ko so zahodne velesile opozarjali na posledice sklepov londonskega sporazuma.

Tisti, ki so desetletja zatirali slovensko ljudstvo v Trstu, Slovenskem Primorju in Istri niso mogli bolj nazorno pokazati, kakšni so njihovi nameni za bodoče, kakor so to storili z včerajšnjo tradicionalno fašistično manifestacijo — ognjem. Plamen, kot simbol fašizma — je spremljal predstavnike italijanskega iredentizma, ko so včeraj sedeli na svoja nova upravnna mesta, s katerih bodo lahko še bolj kot doslej zatirali Slovence.

Sklepe londonske konference spremljajo nešteta dejanja in ukrepi, ki so bili karakteristični za obdobje po prvi svetovni

Maršal Tito je obiskal Senj

Senj, 2. sept. Predsednik zvezne vlade in maršal Jugoslavije Josip Broz Tito je v spremstvu podpredsednika zvezne vlade in ministra za zunanje zadeve Edvarda Kardelja, ministra vlade LR Hrvatske Ivana Krajačica, viceadmirala Mate Jervkovića in kontraadmirala Vlade Šekića obiskal Senj, kjer mu je prebivalstvo priredilo prirčen sprejem. Maršal Tito je sprejel na ladji delegacijo okrajnega in mestnega ljudskega odbora Senja, ki mu je poročala o svojih problemih in težavah ter prosila za pomoč pri njihovem reševanju. Maršal Tito je proučil te probleme in opozoril delegate na možnosti in način njihove rešitve ter poklonil 500.000 din za Dom vojnih sirot. Na dolgo trajno vzkljanje zbrane množice je maršal Tito odgovoril s kratkim govorom, nakar si je oglasal mesto in njegove znamenitosti.

Predsednik vlade LRS tovariš Miha Marinko je sprejel g. Julesa Mocha

Ljubljana, 2. sept. Predsednik vlade LRS tovariš Miha Marinko je sprejel danes bivšega ministra in sedanjega francoskega predstavnika v OZN g. Julesa Mocha s soprogo in ga zadržal na kosilu. G. Moch se je posebej zanimal za izgradnjo socializma v naši državi. V tem smislu je imel v Ljubljani nekoliko razgovorov s slovenskimi političnimi voditelji, tako zlasti s člani Politbiroja CK KP Slovenije Stanetom Kavčičem, dr. Jožetom Poterjem in Janezom Hribarjem. V času svojega bivanja v Ljubljani je g. Jules Moch obiskal Litostroj in neko kmetijsko drugo v okolici Ljubljane.

Ob prihodu v Jugoslavijo sta na beograjski železniški postaji sprejela generalnega direktorja Mednarodnega urada za delo g. Davida Morseja pomočnika ministra za ljudsko zdravstvo G. Vlahov in stalni predstavnik OZN v Jugoslaviji g. Cohen. Sliki je Svet za ljudsko zdravstvo in socialno politiko priredil v prostorih invalidskega kluba v Beogradu svečan sprejem na čast g. Morseja. Sprejema se je udeležilo več predstavnikov naše vlade, predstavniki diplomatskega zbora in številni javni delavci iz Beograda.

nov od bank do vaških hranilnic in posojilnic, Slovencev je ostala le še zemlja, na kateri so zrasi in sedaj jim nasilno jemljejo še tudi to zemljo, ki je edina osnova njihovega obstanka.

Vendar pa je tu bistvena razlika med dobo po letu 1920 in sedanjo dobo. Medtem ko so fašisti tedaj uživali le podporo Vatikana, jim danes v njihovih protislovenskih akcijah dajejo potuho tudi zahodne velesile, čeprav dobro vedo, da so sedanji italijanski iredentisti prav tako sovražno razpolo-

ženi proti njim, kakor so bili fašisti.

Ce jim ni dovolj pisana zgodovina o trpljenju primorskega ljudstva v času fašizma, so imeli v zadnjih letih dovolj priložnosti, da so z lastnimi očmi opazovali iredentistična nasilja. Ne morejo si torej kot Pilat umiti rok. Največjo krivdo nosijo prav oni, katerim je Varnostni svet zaupal upravljanje Tržaškega ozemlja, pa so ga vse doslej upravljali tako, da so dajali potuho nenasitnemu rimskemu imperializmu in odkriti podpirali tudi prepod fašizma.

Naj jim bo včerajšnji pokušus požiga slovenske akademije v Trstu zadnje opozorilo, kako zgrešena je njihova politika glede vprašanja Trsta.

TISKOVNA KONFERENCA PRED ODHODOM IZ GRČIJE

Obramba svobode je najvažnejša

Odgovori tov. Moša Pijade in tovariša Svetozarja Vukmanovića - Tempa na vprašanja grških novinarjev

Atene, 2. sept. (Tanjug) Vodja jugoslovanske parlamentarne delegacije tov. Moša Pijade je ob navzočnosti Svetozarja Vukmanovića - Tempa in jugoslovanskega poslanika Radovana Jovanovića imel sinoči v poslanstvu FLRJ v Atenah tiskovno konferenco, katere se je udeležilo 30 domačin in tujih novinarjev.

Sodelavec lista »Eliniki Imperasa« je vprašal vodjo jugoslovanske delegacije, kakšna so po njegovem mnenju praktična sredstva za razširitev odnosov med Grčijo in Jugoslavijo.

Tovariš Moša Pijade je odgovoril naslednje: »Ker smo sosed, katerih zgodovina je bila prepletena in skupna tekmo mnogih stoletij, sem prepričan, da obstajajo med Grčijo in Jugoslavijo vse možnosti, pa tudi potreba za čim iskrenejšo odnose, ne samo politične, to je za njihovo skupno obrambo, ampak tudi gospodarske, kulturne in socialne. S kakšnimi sredstvi bomo to? Tesno sodelovanje na vseh poljih dosegljiv. Prišel bi pri nekaterih manifestacijah, med katerih lahko priležemo tudi obisk vaše parlamentarne delegacije v Jugoslaviji in naš obisk, ki se je danes končal. Ti obiski niso imeli kakšnih določilnih namenov, vendar kljub temu njihov pomen ni majhen. Mislim, da bo sta dva obiska mnogo prispevala k ustvarjanju ozračja, v katerem se bo lahko udobneje in bolj uspešno delalo, da bi se na vseh poljih naša odgovarjajoča sredstva za hitro sodelovanje. Vprašanje obrambe je na prvem mestu. To je razumljivo in naravno v položaju, v katerem se nahajata naši državi. Dovolite, da vam rečem, da je popolnoma naravno in razumljivo. Toda ni treba, da bi bilo edino. Če ostanemo samo pri teh odnosih, ne da bi iskali način, kako bi si med seboj pomagali na gospodarskem polju, pa tudi na kulturnem in socialnem, se bojim, da ta stvar ne bo imela vrednosti na teh poljih. Okrepiti vse te vezi in odnose na vseh poljih je potreba; je stvar, ki je nujna, da bi zagotovili srečnejšo bodočnost narodom, ki prebivajo v naših dveh državah.

Na vprašanje, kdaj bo prišla

v Grčijo jugoslovanska vojna mislija, je tov. Moša Pijade odgovoril, da bo to sredi septembra, da bo ostala tam nekaj dni in da bo imela namen navezati stike z grškimi vojnimi oblastmi.

Na nekatera vprašanja tujih dopisnikov o možnosti za skupne jugoslovansko-grške vojaške manevre in o eventualnem pošiljanju jugoslovanske vojsne misije v Grčijo, je vodja jugoslovanske delegacije odgovoril, da mu o kakšnih skupnih vojaških manevrih ni ničesar znano in da bo jugoslovanska vojna delegacija obiskala za nekaj dni Grčijo.

Sodelavec lista »Katimerinija« je vprašal, ali obstaja vprašanje avtonomije Makedonije, nakar je tovariš Moša Pijade odgovoril, da je to vprašanje, ki ga mora rešiti vsaka vlada na svojem ozemlju.

Na vprašanje sodelavca lista »Elefterija« ali obstaja vprašanje manjšin med Grčijo in Jugoslavijo, je vodja jugoslovanske delegacije izrazil misljenje, da obstaja samo vprašanje demokracije, »To je stvar, ki je odvisna od vsake vlade.« je pristavil.

Isti novinar je postavil vprašanje, do katere mere se lahko razvijajo gospodarski odnosi med našimi državami?

Na to vprašanje je odgovoril tovariš Svetozar Vukmanović - Tempo: »Gospodarski odnosi med Grčijo in Jugoslavijo se lahko še razvijajo; za sedaj so nezadostni. Prvič imamo na razpolago trgovinsko zamenjavo; Grčija proizvaja blago, ki se v Jugoslaviji ne proizvaja, v Jugoslaviji pa proizvajamo blago, katerega v Grčiji ne proizvajajo, potrebujejo ga pa, Transportni stroški so malenkostni, ker sta naša državi sosedni. Ni nobenega razloga, zakaj ne bi tega položaja izkoristili in ne bi ustvarili žive zamenjave. To bo v interesu tako ene kot druge države.

Dosedaj tudi ni bilo nikakršnega sodelovanja na tehničnem polju. Možnosti, da bi razvili to sodelovanje, je mnogo. N. pr. Jugoslavija in Grčija so znane kot države bogate z lignitom. V Jugoslaviji so tehnični strokovnjaki rešili problem pridobivanja kokska iz lignita, in vprašanje razvijanja kemične industrije za predelavo odpadkov, isti primer je tudi s kemičnim gnojilom.

To je polje, na katerem lahko uresničimo zelo dobro tehnično sodelovanje med obema državama.

Končno, sodelovanje na polju turizma. Vprašanje turizma ni samo gospodarsko, ampak je tudi vprašanje močnejšega, večjega zblizevanja in spoznavanja dveh sosednih narodov. Po mojem mišljenju bi lahko obe vladi znižali cene transporta in prehrane, s čimer bi omogočile, da bi se širši sloji narodov ene in druge države medsebojno obiskovali.

Kot vidite, obstajajo široke možnosti za gospodarsko sodelovanje. To bo naloga posebnih komisij, ki se bodo sestale, da bi vse te možnosti proučile.

Sodelavec nekega grškega gospodarskega lista je vprašal,

zakaj se sporazum o trgovinski zamenjavi, ki sta ga lani sklenili Jugoslavija in Grčija izpolnjuje samo delno.

Tovariš Svetozar Vukmanović je odgovoril, da je po njegovem mišljenju zadeva samo organizacijske narave. »Jugoslavija n. pr. kupuje bombaž, ki ga ima tudi Grčija, v Ameriki in v Angliji, Grčija pa kupuje les, ki ga ima tudi Jugoslavija, v skandinavskih deželah itd. Mislim, da je dejal, da se bodo z ožjimi stiki trgovcev in trgovinskih zbornic ene in druge države pokazale vse možnosti, ki obstojajo, da se bodo te uresničile in presegle obseg izmenjave, ki ga vsebuje trgovinska pogodba.

Sodelavec lista »Embrosse« je zopet hotel pojasniti glede na učne knjige, v katerih se neotodno opisuje grški režim. Vodja jugoslovanske delegacije je odgovoril, da se je ta knjiga pojavila v Makedoniji pred štirimi meseci in da je to prevod knjige, ki je izšla leta 1949. v Beogradu. »Leta 1952.« je dejal Moša Pijade, »so v Beogradu šolsko knjigo zopet izdali s spreminjenim besedilom in to spreminjenim samo glede na Grčijo ampak tudi na druge države, da pa so v Makedoniji dobesedno prevedli stara besedila. Vlada je že podzvela mere, da bodo to knjigo umaknili in spreminili, kot so to napravili v Srbiji.«

Na vprašanje urednika agencije »Atene« o grških otrokih, ki so v Jugoslaviji, je Moša Pijade odgovoril, da je to zadeva, ki gre preko Rdečega križa in da se razvija pravilno.

Vprašanje sodelavca lista »Akropolis«: »Ker se diplomatski odnosi med Grčijo in Jugoslavijo razvijajo zadovoljivo, ali lahko pričakujemo sklenitev nevojnega ampak političnega sporazuma?«

Odgovor: »Ali hočete imeti pakt na papirju, politično zvezo?« — »ana je usoda pisanih sporazumov. Mi ne mislimo, da je nujno skleniti pakte. Lahko jim damo tudi resnejše, solidnejše in močnejše sporazume, politično močnejše, ne da bi sklenili pisane dogovore. Če pride trenutek, ko bo takšna stvar potrebna, bo tudi storjena, toda dosedaj mi ne sklepa paktov.

O najvažnejših točkah skupne borbe proti kominformu je vodja jugoslovanske delegacije dejal naslednje: »Po mojemu mišljenju je najvažnejša obramba naše svobode. Če nekega dne pride do napada, se bomo branili.«

Dopisnik nekega turškega lista je prosil za pojasnitev stališča Jugoslavije v zvezi s solunskim pristaniščem.

Moša Pijade je odgovoril: »Napravili bomo vse, da bi postavili tisti del pristanišča, ki je doleten kot jugoslovanska svobodna cona, da bi se ga čim bolj poslužili. Solunsko pristanišče je bilo za jugoslovanski izvoz vedno zelo važno, danes pa ima še lepši pomen.«

Ker so bili s tem izčrpana vsa vprašanja je vodja jugoslovanske delegacije tov. Moša Pijade v nekaj besedah opisal vtise, ki so jih člani delegacije dobili za svojega obiska v Grčiji. »Lahko vam rečem.« je dejal tov. Moša Pijade, »da bomo po dvanajstidnevem obisku odnesli s seboj najbolje vtise. Povsod so nas iskreno sprejeli. Zagotavljam vam, da obstajajo občutki prijateljskega prijateljstva v isti meri tudi v Jugoslaviji, pri vseh naših naročjih in v vseh naših resp. tiskah.

Delavci in nameščenci tovarne »Impola« v Slovenski Bistrici so imeli v pripravah na proslavo 10. obletnice ustanovitve slovenskih brigad po odborih sindikata več sestankov, na katerih so se pogovorili o pomenu proslave in o udeležbi v Dolenjskih Toplicah. Upravni odbor je sklenil, da bo dal za pre-

Delovni kolektivi organizirajo množično udeležbo

polnjujejo svoje naloge. Po tretjem sestanku je Zveza borcev pripravila tudi prirčno proslavo, kjer so počastili spomin padlih borcev. Ob tej priliki je bilo podeljenih 8 odkliranih in 9 spomenic družinam padlih partizanov in talcev.

V Ptujju prednjači po zanimanju za zbor in proslavo v Do-

120 igralcev in konjenica Jugoslovanske ljudske armade iz metliške garnizije. Bela krajina vabi k tej prireditvi vse ljubitelje dramske umetnosti.

V zvezi z našim včerajšnjim poročilom, da upravi Slovenske filharmonije ni do sodelovanja na prazniku slovenskih brigad,

Gubčeva je vkorakala v Mokronog 9. septembra 1943

voz udeležencev 2 avtobusa.

O udeležbi na proslavi v Dolenjskih Toplicah so govorili tudi na odpuitem partiškem sestanku v Mariborski tekstilni tovarni. Zanimanje za zbor je bilo tako, da se je kar po sestanku pripravilo za udeležbo okrog 100 delavcev in nameščencev. Tovarna bo dala udeležencem zbor na razpolago tudi avtomobile.

Delavci in nameščenci iz Tovarne glinice in aluminija v Strinšču bodo potovali v Dolenjske Toplice na okrašenih tovornih avtomobilih in v avtobusom. Doslej se je prijaviло nad 100 delavcev in nameščencev.

V Cirkulanah v Halozah so imeli že tri sestanke, na katerih so poleg drugega razpravljali tudi o udeležbi na proslavi v Dolenjskih Toplicah. Navzlic temu, da so haloški kraji gospodarsko pasivni in letos zelo prizadeti po suši, se je za udeležbo na zboru pripravilo dosedaj že nad 90 ljudi. To je tudi eden izmed dokazov, da se uvrščajo Cirkulane med politično in gospodarsko najbolj napredne haloške vasi in da tamkajšnje množične organizacije dobro iz-

lenjskih Toplicah Osojnikova zadruga, kjer se je prijaviло nad 30 zadrugnikov. Tudi iz Ptujja bo peljal v Dolenjske Toplice poseben vlak, ki bo, so deč po zanimanju za proslavo, komaj zadostoval.

METLIKA ZA PRAZNIK SLOVENSkih BRIGAD

V Metliki bo 7. septembra ob 14. uri na Stuparjevem travniku, uprizorilo kulturno-umetniško družstvo »Anton Askerca« iz Smarja pri Jelšah igro »Miklova Zalca«. V igri bo nastopilo

nam je upravnik Filharmonije poslal pismo, v katerem pravi, da je netočno, da bi uprava Slovenske filharmonije podaljšala počitnice svojima delovnim kolektivoma in stremljenju, da ju odtagne sodelovanju pri navedenih proslavah, temveč je res, da je orkester Slovenske filharmonije začel z rednim delom 1. septembra, medtem ko je odloženo delo v celotnem zboru do rešitve do nadaljnjega obstoja zbora. To dejstvo pa nikakor ni ovira, da bi moški zbor Slovenske filharmonije ne sodeloval z zborom »Srečka Kosovelca« na teh prireditvah.

Partizani Tomšičeve, Gubčeve, Cankarjeve in Šercerjeve brigade

Na naš veliki praznik 14. septembra se bomo zbrali v Dolenjskih Toplicah že dve uri pred pričetkom proslave. Naš zbor bo ob 8. uri zjutraj v Starem parku med Dolenjskimi Toplicami in reko Krko na mestih, ki bodo označena z velikimi tablam. Tam bomo izpopolnili brigadene kartoteke, ugotovili prvoborce brigad, si porazdelili almanah in se pripravili na glavno proslavo, ki se bo pričela ob 10. uri.

Naj ne bo nikogar, ki bi manjkal ob proslavi desetletnice naših prvih brigad — torej vsi na prirčno svidenje v Dolenjskih Toplicah!

Smrt fašizmu — svoboda narodu!

Predlog za pocenitev železniškega prevoza

V glavni direkciji jugoslovanskih železnic so te dni izdelali načrt kalkulacije za nove tarife v železniškem prometu, ki bodo veljale od 1. januarja prihodnjega leta dalje. Predlog nove potniške tarife predlaga občutno pocenitev voznih kart. Do predloga za znižanje potniške tarife je prišlo v glavnem zato, ker prevladuje mnenje, da se bo z novo nižjo tarifo povečalo število potnikov in da se bodo ljudje lahko v večji meri kakor doslej posluževali železniškega prometa. Odklirnice so te dni izdelali načrt kalkulacije za nove tarife v železniškem prometu, ki bodo veljale od 1. januarja prihodnjega leta dalje. Predlog nove potniške tarife predlaga občutno pocenitev voznih kart. Do predloga za znižanje potniške tarife je prišlo v glavnem zato, ker prevladuje mnenje, da se bo z novo nižjo tarifo povečalo število potnikov in da se bodo ljudje lahko v večji meri kakor doslej posluževali železniškega prometa.

Od stotek znižanja za potniške prevoze se ni znan, zavis pa od tega, kaj bo določil Zvezni gospodarski svet, ki razpravlja prav sedaj, ko izdeluje družbeni plan za prihodnje leto, tudi o novih tarifah v železniškem prometu.

Število potnikov na železnici se bo posebno povečalo zaradi predloga o uvrstitvi tako imenovane degradivne tarife, ki bo omogočila mnogo cenejši prevoz na daljših progah. Na takih progah se

bo vožnja pocenila ne samo za ustrezajoči odstotek splošne pocenitve, temveč tudi za ustrezni odstotek degradivne. Za novi predlog potniške tarife v železniškem prometu je značilno še to, da bo v železniškem prometu na splošno manj popustov, vendar tako, da bo ostal absolutni znesek teh popustov glede na nameravano splošno pocenitev isti. V popustu za letni dopust ne napoveduje nobenih sprememb.

Pri tarifi za prevoz blaga se je pri kalkulaciji upošteval predlog o novih cenah materiala za potrebe železniškega prevoza, ki bodo veljale v prihodnjem letu. Na osnovi teh kalkulacij bo bržkone tudi blagovna tarifa dokaj ugodnejša od sedanje. Končni odstotek pocenitve se ni določil, zavisel pa bo v glavnem od stopnje akumulacije, ki bo določena za železnico. Pri pocenitvi blagovnega prevoza bodo sestavljali predloga prav posebno upoštevali tiste surovine, za katere veljajo sedaj razmeroma visoke tarifne prevozne postavke.

Spremembe v diplomatskem zboru v Beogradu

Beograd, 2. sept. Iz ministrstva za zunanje zadeve poročajo, da je vlada FLRJ pristala na imenovanje novega turškega veleposlanika v Beogradu g. Agaha Akse-la, dosedanji turškega poslanika v Amanu. G. Agah Aksel je bil po vojni diplomatski predstavnik Turčije v raznih evropskih in arabskih državah. Dosedanji turški veleposlanik v Beogradu g. Keprili odhaja na novo diplomatsko dolžnost.

Indijska vlada je imenovala za svojega veleposlanika v Beogradu g. Binaya Ranihana Sena, dosedanji indijskega veleposlanika v ZDA.

Spet izzivanje na bolgarski meji

Eden bolgarski terorist ubit, drugi se je predal

Beograd, 2. sept. Dne 25. avgusta je bolgarska obveščevalna služba poslala čez mejo pri vasi Jelovica v nišavskem okrugu 2 obojestrana terorista. Takoj po prihodu na jugoslovansko ozemlje se je eden izmed njih prijavil jugoslovanskim oblastem, drugi pa se je poskušal vrniti nazaj v Bolgarijo. Pri spopadu z jugoslovanskimi granicarji pa je bil ubit. Preiskava je ugotovila, da gre za Marka Petkova Džunina, bolgarskega državljana iz vasi Govedža. Ubiti je bil član KP Bolgarije od leta 1929., direktor gostinskih podjetij in sekretar partijske organizacije v Govedžu. Po resoluciji Informbiroja je po nalogu bolgarske obveščevalne službe večkrat prihajal na jugoslovansko ozemlje, ter se spopadal z jugoslovanskimi granicarji in objemljimi oblastmi. Lani jeseni je ob ta-

Norveški novinarji v Sarajevu

Sarajevo, 2. sept. Na svojem potovanju po Jugoslaviji so prispele norveški novinarji v Sarajevo, kjer jih je danes dopoldne sprejel predsednik vlade BiH Djuro Pucar in se razgovarjal z njimi nad eno uro. Zanimali so se zlasti za kulturni razvoj Bosne in Hercegovine, za zdravstvene probleme in za nove metode upravljanja gospodarskih podjetij. Opoldne je sprejel norveške novinarje predsednik mestnega ljudskega odbora Dane Olbina, nato pa so si ogledali sarajevski muzej. Zvečer bo v Novinarskem domu sestanek s kulturnimi in javnimi delavci, jutri pa odpotujejo norveški gostje v Jablanico, Mostar in Dubrovnik.

Studentske zveze zahodnih držav nočejo sodelovati na kongresu v Bukarešti brez Jugoslavije

Na kongresu kominformistične Mednarodne zveze študentov bodo sodelovali večinoma samo kominformistični delegati

Beograd, 2. sept. (Tanjug.) — Večina nacionalnih študentskih združenj je odklonila, da bi sodelovala na sestanku sveta kominformistične Mednarodne študentske zveze, ki bi se moral prirediti te dni v Bukarešti. Mnoge nacionalne študentske zveze so Mednarodni zvezi študentov odgovorile, da na tem sestanku brez Jugoslavije ne bodo sodelovale. O svojem stališču so obvestile tudi študentsko zvezo FLRJ. »Sporočiti vam želimo — pravi v svojem pismu Nacionalna zveza angleških študentov — da bo Nacionalna zveza študentov Anglije sodelovala na konferenci nenotnosti samo v primeru, da bo povabljena tudi Jugoslavija.« — Podobna pisma je sprejel Zveza študentov FLRJ tudi od nacionalne študentske zveze Zah. Nemčije, Svvice in Avstralije. Isto stališče so zavzele tudi nacionalne študentske

Belgijski socialisti so pisali Centralnemu komiteju KPJ

Beograd, 2. sept. Predsednik belgijske socialistične stranke Max Bizet je poslal Centralnemu komiteju KPJ pismo, v katerem se zahvaljuje za pristran sprejem delegacije belgijskih socialistov ob nedavnem obisku v Jugoslaviji. »Povsod so nas sprejeli kot prijatelje,« piše med drugim Max Bizet. »Videli smo vse in še več, kar bi lahko videli v 10 dneh. Posebno cenimo realizem, kritični smisel in tankovestno objektivnost, s katero so nam govorile odgovorne osebnosti, ki smo jih srečali, o težavah, na katere je Jugoslavija naletela in o poskusu, da bi našli kar najbolj zanesljivo pot, ki vas bo privedla k cilju.«

Trinemu komiteju KPJ zahvaljuje tudi vsem predstavnikom in sekretarjem partijskih organizacij v vseh krajih Srbije, Bosne, Hrvatske in Slovenije, ki jih je obiskala belgijska socialistična delegacija.

Novo neofašistično gibanje v Italiji

Rim, 2. sept. (Tanjug.) Na sestanku delegatov avtonomnih republikanskih skupin v Boloniji so osnovali novo gibanje neofašistične smeri, ki nosi ime »socialna republikanska grupacija«. Poizjavi ustanoviteljev nove organizacije, le-ta ne predstavlja politične stranke, temveč gibanje, v katerega članstvo so tudi člani italijanskega socialnega gibanja.

Sestanek v britanskem zunanjem ministrstvu

London, 2. sept. (Reuter.) Včeraj so se v britanskem ministrstvu za zunanje zadeve prvič sestali predstavniki treh zahodnih velesil, ki bodo izdelali odgovor na zadnje sovjetsko noto o Nemčiji. Predstavniki britanskega zunanjega ministrstva je izjavil, da so na tem sestanku samo izmenjali osnovna mnenja.

Resolucija Pravn fakultete

Na pobudo članov fakultetnega društva univertzitetnih profesorjev in znanstvenih delavcev je fakultetni svet pravne fakultete v Ljubljani na svoji izredni seji dne 2. IX. 1952 na podlagi dostojnih podatkov o zadevi razsodbe zavezniškega vojaškega sodišča v Soštanju, Nemčiji, ki je izreklo, da nedoltni Peričnik Ivan ne bo vrnil svoji materi, temveč da dobi nemško državljanstvo, da se mu izpremeni ime in da ostane pri sedanjih skrbnikih v Nemčiji soglasno

UGOTOVIL
da gre za otroka, ki je bil potem, ko so nacisti ubili njegovega očeta in mater internirali, nasilno odvzet materi, ki je bila obenem poslana v uničevalno taborišče;
da je identiteta otroka nesporna in da je mati otroka zahtevala, kar sta po sklepih mednarodnega rdečega križa temeljna pogoja za repatriacijo;
da je v razsodbo vojaškega sodišča krieni i osebni i državljanski status nedoltnega Peričnika Ivana;
da je po človeškem pravnem pojmovanju, ki je prišlo do izraza v deklaraciji o človeških pravicah, pripoznana storitev pravica do lastnih otrok.
Z ozirom na to je fakultetni svet soglasno sklenil, da je njegova dolžnost preučiti stvar in zavzeti v njej svoje podrobno utemeljeno stališče.
Zato je izbral za preučitev celotnega primera posebno pet-člansko komisijo z nalogo, da zadevo preuči in poda čim prej svoje poročilo.
Fakultetni svet bo nato ponovno o stvari sklepal in svoje sklepe na primeren način uveljavil.

Zahtevamo, da vrnejo otroka njegovi materi! Veliko protestno zborovanje v Soštanju

Soštanj, 2. sept. Vest o protipravni odločitvi ameriškega apelacijskega sodišča, ki se je izreklo proti temu, da bi se ugrabljeni slovenski otrok Ivan Peričnik vrnil njegovi pravi materi, je izzvala v Soštanju in vseh okoliščini, zlasti med žunami in materami, veliko ogorčenje. Ničče ne more razumeti, kako je moglo ameriško sodišče razsoditi zoper mater, ki ima vso pravico do svojega otroka. To ogorčenje ljudstva je prišlo do izraza na današnjem velikem protestnem zborovanju v Soštanju, na katerega so prišli ljudje od blizu in daleč. Posebno številno so se udeležili protestnega zborovanja žene in matere. Vsi govorniki in govornice so poudarjali, da bje ta razsodba v obraz najsonovnejši pravičnosti in človečnosti. V sprejeti resoluciji zahtevajo zborovalci, naj nemudoma prekličejo to krivično razsodbo in vrnejo otroka njegovi materi. Hkrati pozivajo vso svetovno javnost, da se pridruži temu protestu, ki bo poslan tudi OZN in drugim mednarodnim forumom.

OBISK PRI UGRABLJENEM SLOVENSKEM OTROKU V NEMČIJI Ivan Pirečnik ne sme ničesar vedeti o svoji slovenski materi

Ne ve niti tega, da je Jugoslovan in da ga mati še leta in leta išče

Kakor smo že poročali, je ameriško apelacijsko sodišče zavrnilo priziv, ki ga je vložila slovenska mati zoper razsodbo, ki pomeni udarec v obraz najsonovnejšim človeškim pravicam. Otroka, ki so ga gestapovci nasilno odvzeli iz slovenske hiše, nočejo vrniti njegovi materi, ki živi v Soštanju. V zvezi s to krivično in naravnost nerazumljivo razsodbo ameriškega razsodišča je dopisnik »Srbce« S. Giumac obiskal malega Ivana Pirečnika. Iz njegovega poročila, ki ga objavljamo »Srbca«, posnemamo:

Do malega Ivana Pirečnika je bilo težje priti, kot bi se moglo misliti. Njegovi »roditelji« so storili vse, kar so le mogli, da otrok ne bi izvedel resnice. Tudi pred najbližjo okolico so prikriivali resnico o malem Ivanu.

V Vollmarshausnu Na apelacijskem sodišču ameriške visoke komisije v Frankfurtu smo dobili naslov Gustava Sirscha: Vollmarshausen pri Kaselu, Kleinfelderstrasse šte. 6. V tej vasi, ki je oddaljena od Kassela 8 km, pa so nam povedali, da se je družina Sirsch pred petimi ali šestimi meseci preselila v Lofelden. Iz Lofeldena so nas napotili dalje v Krumbach. Naslov: »Im Paradies št. 19. Toda tudi tu Sirschevih ni bilo. Ni poznal. Šele neko dekleto, ki je povedalo, da stanujejo v sosednji ulici.

Lu zares, na neki hiši v ulici Hinter der Heffen je napis: »Josephine Sirsch, šiviljica.« Na oknu mansarde smo opazili dečka, bilo mu je morda 11 ali 12 let. Morda je to Ivan? Toda okno se je takoj, ko se je avto ustavil pred hišo, zaprlo. Nekdo je zagnal tudi zavoso. Zgolj slučaj?

Nato sem zaman dolgo zvonil in trkal na vrata mansardnega stanovanja. Ničče ni odprl. Zena, ki stanuje v pritličju, mi je dejala: »Gotovo ni nihče doma.« »Toda to je vendar nemogoče,« sem praviar videl fanta na mansardi.«

Odšel sem z ženo na dvorišče, da bi mi pokazala, katera okna na dvoriščni strani spadajo k stanovanju Sirschevih. Prav v tem trenutku se je tudi na tej strani zaprlo okno na mansardi in zagnala zavosa.

»Mar ne vidite, da je nekdo v stanovanju? Zakaj se skrivajo?« Zena se je začela očitno izmikati. Trdila je, da ne ve ničesar, da sliidi zgoraj ne pozna, da so se šele nedavno priselili v Krumbach šele pred nekaj meseci.

»Da, to je Ditter Sirsch. Ce že moje vztrajno zvone in trkanje na vrata ni imelo uspeha, pa je doseglo nekaj drugega. Okrog hiše so se zbrali otroci.«

»Ali poznate dečka, ki stanuje tu gori?« »Pa razume se,« mi reče mali Ralph Schneider, sto je Ditter Sirsch.«

Mali Ivan Pirečnik se imenuje sedaj torej Ditter Sirsch. Ze od vsega začetka so skrbno ukrenili vse, da bi mali ne izvedel kdo je, toda v Vollmarshausnu mi je neka ženska dejala, da dobro ve, da je mali »Ditter« prisojen, da pa ni pravi otrok Sirschevih. Mar se nista Gustav in Josephina Sirsch morda prav zaradi tega preselila v Lofelden in nato v Krumbach? Kajli tukaj nihče ne ve, da

»Ditter« ni njegov otrok. Pogovarjali smo se z otroki, s katerimi se on igra z najbližjimi sosedi, z upraviteljem šole, ki jo obiskuje, toda vsi so prvič šele od mene slišali, da je Ditter v resnici mali Slovenec Ivan Pirečnik.

Sicer pa otroci ne vedo povedati nič drugega razen tega, da je »Ditter« dober tovariš, da ga imajo radi, da se z njim igrajo. To je vse.

»Pa to vendar ni pravično...« Prvi sosed Sirschevih, Friedrich Erhart, sploh ne pozna Gustava Sirscha.

»Nikdar ga nisem niti videl!« Dela nekje v Frankfurtu in nikoli ne prihaja domov. Njegovo ženo sicer včasih vidim, toda tudi o njej ne vem ničesar. Le redkokdaj govori s kom...«

Niti Friedrich Erhart, niti njegova hčerka Liesel, le nekoliko starejša od Ivana Pirečnika, s katerim se včasih igra, nista vedela, da »Ditter« ni Sirschev otrok.

Tega tudi Erhartova žena, ki je prišla malo pozneje, ni vedela. Toda takoj, ko sem tudi njej pripovedoval zgodovino Ivana Pirečnika in odločitev sodišča, je dejala:

»Pa to vendar ni pravično!« Kdo sme vzeti materi njeno lastno dete? Ne, to pa žni ni redu... Uboga mati! Pomisli — se je obrnila k svojemu možu — »da bi mi tako iskali našo Liesel, pa nam je ne bi hoteli dati! Ne, tako to ne more biti. Čudim se le gospej Sirsch, da tega ne razume...«

Liesel Erhart ne ve povedati, kako se mali uči.

»Hodi v 5. razred osnovne šole, pa je najboljša, da vprašate njegovega učitelja, ali pa pastorja...«

»Pastorja?« »Da, on bo prav gotovo vedel. Gosp. Sirsch pelje Dittera vsako nedeljo v cerkev, dostikrat pa tudi med tednom...«

Končno... Josephine Sirsch Ko je že izgledalo, da bo mogče govoriti le še z učiteljem, se je na oknu mansarde nasproti Erhartovega stanovanja pojavila sama Josephine Sirsch. In — pristala je na razgovor.

Malega Ivana ni bilo več v stanovanju. Medtem ga je bila že nekje skrila.

Stanovanje Sirschevih je lepo urejeno, toda sobe so majhne, skoraj miniaturne, zelo nizke in mračne. Skozi okna okna prihaja le drobce svetlobe.

Razen tega, kar je bilo doslej že objavljeno, je Josephine Sirsch le malokaj novega povedala. Po njenem pripovedovanju je našel Gustav Sirsch, tedaj vojak hitlerjanskih SS-oddelkov, malega Ivana v neki sirotišnici, ki je bila pod upravo SS četi. Reklji so mu baje, da je mali »Johanne« sin nekega Volksdeutscherja, ki da je padel v borbi s partizani in takrat je on otroka posvojil.

»Ce pa bi bili takrat vedeli, da ima mater, ga ne bi posvojili. Hoteli smo ga imeti sami zase...«

Takrat je bilo SS-ovcu in nacistu Gustavu Sirschu verjetno neprijetno, da ne more vgojiti za Hitlerja vsaj enega bodočega vojaka, kakor bi moral ravnati vsak član Hitlerjeve stranke. To bi ga utegnilo

ovirati v vojski in v poklicu. In zato je vzel Ivana Pirečnika. »Ze takrat v SS-ovski sirotišnici — pripoveduje dalje Josephine Sirsch, »je moj mož zahteval, da dobi otrok drugo ime: Ditter. Evo, poglejte, to je njegov rojstni dokument. Tu stoji samo ime — Ditter Sirsch — in rojstni kraj — Parsberg — Spodnja Stajerska. Rubrika »starši« ni izpolnjena...«

Ko je SS-ovec Gustav Sirsch spet odšel na fronto, je živela Josephine Sirsch z malim Ivanom v Brnu, v Sudetih na Češkoslovaškem. Leta 1936 so bili od tam izgnani ter so prišli v Vollmarshausen. Gustav Sirsch je bil medtem vse do leta 1949 v ruskem ujetništvu.

Kako je živl mali Ivan v tem času? Koliko je mogla zaslužiti Josephina Sirsch, povsem neznan v Vollmarshausnu, če zasluži danes — kakor sama pravi — okrog 30 mark tedensko, stanarina pa znaša 30 mark mesečno?

»Ali veste, da mati malega Ivana že leta in leta išče svojega otroka?«

»Vem,« je odvrnila Josephine, »toda nas so našli s pomočjo IRO šele pred letom dni.«

»In ko so vas našli, ste se hitro preselili v Vollmarshausen?«

»Da, toda otrok ostane pri nas — tako je razsodilo sodišče... Otrok ne ve ničesar in tudi ne bo nikdar ničesar izvedel...«

Pa bo vendarle izvedel! Otroci, s katerimi se igra, sedaj že vedo — o njegovo usodo. Gotovo mu bodo povedali...«

Izsiljeni kompromis Bilo mi je jasno, da danes ne bom mogel govoriti z Ivanom Pirečnikom, kakor bi želel. Toda hoteli bi ga vsaj videti in fotografirati.

»Ne, fant bi potem vprašal, zakaj ga fotografirate...« Po dolgih pogajanjih smo naposled sklenili tale kompromis: pripeljala bo Ivana, da ga fotografiram, toda z njim smem govoriti le o navadnih stvareh in to tako, da ne bo niti slutil, zakaj gre.

Ivan Pirečnik Josephine Sirsch je nato pripeljala iz sosednjega stanovanja malega Ivana.

Deček je lep, visok, dobro razvit. Človek bi mu prisodil prejšle leto več kot manj. Ima modre oči in svetle lasje. Govori — to se razume — samo nemško. Na sebi ima kratke irhaste hlačke in srajco ter je bos.

»Kako st v šoli?« »Tako srednji, ne dober in ne slab.« Josephine Sirsch mu je hotela prinesiti čevlje, da bi ga ne slihal bosega. Opozoril sem jo, da imam zelo malo časa. Hitro ga je še počesala, medtem ko sem se jaz pripravil na fotografiranje ter mu naglo počepnila:

»Smehljaj se, smehljaj se, Ditter...«

Zdi se, da mora biti Josephine Sirsch prebrisana ženska. Doslej je pred otrokom vse prikrila. Otroci se igra, hodi v šolo in živi kot vsak otrok. Morda sedaj res nima velikih skrbi. Toda Josephine Sirsch bi hotela, da bi otrok izgledal srečen, srenejši je kot je. Zato mu skrivaj vedno znova prišepeta:

»Smehljaj se...«

Toda, ko bo otrok nekega dne vendarle izvedel, da ima svojo lastno, pravo mater?

Josephina Sirsch to pred njim skriva. Toda, kako dolgo? Takrat bo končno zadeva Ivana Pirečnika pravično rešena! Denimo, tako, kakor je predlagal ameriški sodnik Poolsoom: Da se otrok vrne materi!

To pa bi bilo tudi edino pravično in edino humano.

Naši izseljenci na Nizozemskem nam pišejo

V pismu se izseljenci zahvaljujejo za gostoljubnost, ki so jo uvažili pri nas in se čudijo našim uspehom

Predstavniki skupine naših izseljencev iz Nizozemske, ki je pred kratkim bila na obisku v domovini, so poslale Slovenski izseljenski matici v Ljubljani pismo, v katerem piše med drugim:

»Naša skupina se je srečno vrnila v Holandijo. Izrekamo vam najiskrenejšo zahvalo za vso naklonjenost, katere smo bili deležni za našega obiska v domovini. Vsi udeleženci so bili zelo zadovoljni in s ponosom ter občudovanjem pripovedujejo o vsem, kar so videli doma, posebno pa o velikem napredku na vseh področjih v naši socialistični domovini. Naša izseljenca kolonija v Holandiji je s

tem dobila popolnoma drug vpliv na življenje našega ljudstva v domovini. Sami smo sedaj videli, da življenje ni tako, kot ga nekateri skušajo naslikati, in to v najbolj temni luči. Vsa ta propaganda med našimi izseljenci bo sedaj popolnoma propadla, kajti sami smo videli in se prepričali, da si naši delovni in kmetki ljudje doma gradijo z največjim uspehom boljše bodočnost in to ne glede na vse težave, ki jim jih povzročajo sovražniki naših narodov.«

Pismo so podpisali predstavniki jugoslovanskega društva »Edinost« iz Heerlerheideja na Nizozemskem in sicer predsednik društva G. Borstnar, tajnik A. Sibret in odbornik R. Selic.

Republikanci so opora tistih, ki bi radi izkoriščali delavce

Govor predsednika ZDA v Milwaukeeju

Milwaukee, 2. sept. (Visconsin) (UP). Predsednik ZDA Truman je imel v Milwaukeeju prvi govor v predvolilni kampanji za novega predsednika ZDA. Ko je govoril o Adlayu Stevensonu, je Truman dejal, da demokratska stranka ni imela nikdar boljšega kandidata. Truman se je dotaknil stališča republikanske stranke in spričo tega izjavil, da je ta stranka vselej nasprotovala »vsem velikim progresivnim ukrepom, ki so jih sprejele ZDA v poslednjih 20 letih.« »Republikanska stran-

ka,« je pripomnil Truman, »izrablja kandidature Eisenhowerja, da bi prikrila svoje nenapredno stališče.«

Po njegovem mnenju so republikanoid se dandanes »opora« tistih, ki bi radi izkoriščali delavce, kmete in potrošnike. Truman je izrazil prepričanje, da bo demokratska stranka znovič zmagala na volitvah, če bodo volivci primerjali tisto, kar je storila demokratska stranka s tistim, kar je storila republikanska stranka.

Truman je na svojem potovanju v Milwaukee izjavil na železniški postaji v Pittsburgu, da je edino sredstvo republikancev v predvolilni borbi — blatenje demokratskih kandidatov.

Prva mirna predaja dolžnosti v Ekvadorju

Quito, 2. sept. (UP). Bivši predsednik ekvadorske vlade Gelo Plaza je danes predal svojo dolžnost novemu predsedniku vlade Jose Mariji Velascu Ibari. Gelo Plaza je prvi ekvadorski ministrijski predsednik, ki je ostal na oblasti do konca svojega mandata. Po predaji dolžnosti je novi ministrijski predsednik Ibara prebral sestavo nove vlade. Za ministra za zunanje zadeve so imenovali Teodora Alvaraga Garalcova.

Obisk ameriških vojnih ladij

Beograd, 2. sept. 6. ameriških vojnih ladij bo 11. septembra napravo štirindesetih vjudnostni obisk v Splitu. Med temi ladjami, ki spadajo v sestav VI. ameriškega brodovja, je velika letalonosilka »Coral Sea«, težka križarka »Salem« ter rušilci »Braine«, »Mullany«, »Stoddard« in »Norman K. Perry«. S tem bo napravljen viceadmiral Cassidy, novi poveljnik VI. ameriškega brodovja, svoj prvi obisk Jugoslaviji. V njegovem spremstvu bosta kontraadmiral Brown, poveljnik VI. divizije letalonosilk in kapitan voine ladje Carpenter, poveljnik XVIII. divizije rušilcev.

WOLFGANG LEONHARD:

Videz in resnica v Sovjetski zvezi

Drugi sovjetski kongres je nadalje sklenil, da se ustanovi delavska in kmečka vlada, ki se imenuje »svet ljudskih komisarjev«, pri čemer je bilo v sklepu izrecno rečeno, da bo njena dejavnost »v testnem sodelovanju z množičnimi organizacijami delavcev, delavk, mornarjev, vojakov, kmetov in nameščencev.«

Na drugem sovjetskem kongresu izvoljena sovjetska vlada je bila sestavljena takole:

Predsednik sveta ljudskih komisarjev: Vladimir Uljanov (Lenin), ljudski komisar za notranje zadeve: A. J. Rikov, ljudski komisar za kmetijstvo: V. P. Miljutin, ljudski komisar za delo: A. G. Slapnikov, ljudski komisar za trgovino in obrt: V. P. Nogin, ljudski komisar za ljudsko prosveto: A. V. Lunačarski, ljudski komisar za finance: J. J. Skvorcov (Stepanov), ljudski komisar za zunanje zadeve: I. D. Bronstein (Trocki), ljudski komisar za pravosodje: G. L. Opokov (Lomov), ljudski komisar za preskrbo: N. A. Teodorovič, ljudski komisar za pošto in brzojav: E. P. Avilov (Glebov), ljudski komisar za narodnosti: J. V. Džugašvili (Stalin).

Za vodstvo zadev vojske in mornarice je bil določen odbor, v katerem so bili V. A. Ovsejenko (Antonov), N. V. Krilenko in F. N. Dibenko.

Po odlokih o miru in zemlji je sledila 16. novembra 1917 deklaracija o pravicah narodov Rusije. Ruski nadoblasti je bil s tem napravljen konec ter je bila zajamčena enakopravnost in suverenost vseh narodov Rusije. Vse narodnostne posebne pravice in omejitve so bile

ukinjene. Zagotovljena je bila pravica narodov do svobodne samoodločbe, vključno s pravico do oцепitve in ustanovitve samostojne države, hkrati pa je bil zajamčen svoboden razvoj narodnostnih manjšin in etnografskih skupin, ki živijo na ozemlju Rusije.

ODLOKI REVOLUCIJE

Dva zelo važna odloka sta se bavila s položajem delavcev. Dne 29. novembra 1917 je bil izdan odlok »O delavski kontroli«. Z njim je bilo uvedeno nadzorstvo delavcev nad proizvodnjo, nakupom in prodajo izdelkov kakor tudi nad finančnim poslovanjem vseh podjetij. Delavski zastopnikom je bila priznana pravica, da nadzirajo dopisovanje podjetja, lastniki so bili dolžni predložiti izvoljenim zastopnikom delavcev vse knjige in račune. Delavska kontrola naj bi se postopoma raztegnila na vse gospodarstvo; v ta namen je bil ustanovljen v Petrogradu vserski svet delavske kontrole.

Nekaj dni prej, 17. novembra 1917, je bil izdan obsežen odlok o delovnem času in dopustih. Privkrat so v Rusiji uvedli osmurni delovnik, 48-urno delo na teden, prepovedali delo za mladino pod 16. leti, uvedli dvojno plačevanje vseh nadur in več drugih delovnopravnih določb. Cas je takrat tako naglo potekal, da niso hoteli niti počakati, da bi bili zakoni natisnjeni, temveč so pri nekaterih odlokih kar dostavili: »Odlok bo uveljavljen brzojavno.«

Trije prvi odloki so se bavili z bančnim in finančnim poslovanjem. Dne 17. decembra je izšel odlok o državljenu banku, s katerim so bile vse zasebne banke združene v državno banko »zaradi odločne odprave bančnih špekulacij ter popolne osvoboditve delavcev in kmetov in vsega delovnega ljudstva iz izkoriščanja po bančnem kapitalu.«

Dne 8. februarja 1918 je izšel dodatni odlok, ki je razveljavil vse delnice bivših zasebnih bank in ukinitil vsakršno izplačevanje dividend.

Delniški kapital bivših zasebnih bank je prešel v državno banko ruske republike. Koristi malih bančnih vlagateljev pa naj bi se popolnoma zavarovale.

Dne 11. februarja 1918 je nadaljnji odlok razglasil vsa državna posojila carske vlade in vlade Kerenskaja kakor tudi vsa inozemska posojila za nična. Mali lastniki državnih vvednostnih papirjev z manj kakor 10.000 rubljev nominalne vrednosti naj bi dobili odškodnino.

Ze v prvih tednih po revoluciji so bili postavljeni tudi temelji za popolno preosnovo vzgoje. Razglašena je bila »enaka in čim višja izobrazba vseh državljanov«. Prehod na višje stopnje izobrazbe naj bi bil odvšiven izključno od nadarjenosti učenca in popolnoma neodvisen od premoženja staršev. Boj proti nepismenosti je bil označen kot prvenstvena naloga. Ljudska prosveta naj bi se ne vodila iz središča, marveč naj bi vodstvo vsega šolstva prešlo na organe krajevne samouprave. Pri stroških za ljudsko prosveto naj bi ne varčevali: »Izdaten proračun za prosveto je ponos in slava vsakega naroda. Svobodni narodi Rusije, ki imajo oblast popolnoma v svojih rokah, se bodo vedno po tem ravnali.«

Dne 15. februarja 1918 je bila cerkev ločena od države, šola pa ločena od cerkve. Cerkevne in verske skupnosti naj bi po odloku nemo-teno nadaljevale svoje delo, vendar brez podpore države ali krajevnih oblasti. Nihče naj bi zaradi kakšne veroizpovedi ne užival večjih pravic ali bil kakor koli zaposovavljan. Verski pouk v šolah je bil ukinjen, zasebni verski pouk pa je bil izrecno dovoljen.

Prvi odloki sovjetske oblasti so se bavili tudi z ostanki f-vdalnega stanovskega sistema. Z odlokom od 25. novembra 1917 so bile odpravljene vse stanovske razlike in stanovske ustanove, stanovske predpravice kakor tudi vse označbe činov za civilno službo. Premoženje plemiških ustanov je bilo zaplenjeno. Z odlokom od 19. julija 1918 je bilo zaplenjeno vse carsko premoženje in imetje članov bivše carske družine.

Spopad z boleznijo, ki prazni hleve in ogroža ljudsko zdravje

Ze dober teden se mudi v Sloveniji danski veterinarški strokovnjak za zatiranje goveje tuberkuloze g. Mathias Christiansen. V našo državo ga je poslala na povabilo jugoslovanske mednarodne organizacije Zdrav narodov za kmetijstvo in prehrano FAO. V naši državi bo ostal 3 mesece, od tega 14 dni v Sloveniji; potem bo obiskal Hrvaško (Zagreb), Bosno in Hercegovino (Sarajevo), Makedonijo (Skoplje) in Beograd. V Ljubljani je imel g. Christiansen takoj po svojem prihodu ciklus predavanj o sodobnem enotnem ter intenzivnem zatiranju goveje tuberkuloze. Njegovo teoretično delo v naši državi je seveda povezano tudi s praktičnimi nalogami, s cepljenjem goveda in ugotavljanjem bolezni. Ljubljanski predavaj g. Christiansena, ki so bila v prostorih Veterinarskega znanstvenega zavoda v Mestnem logu v Ljubljani, so se udeležili vsi slovenski veterinarji iz bližnje in daljne ljubljanske okolice. Te dni, pred svojim odhodom na Hrvaško, bo g. Christiansen predaval o isti temi še veterinarjem iz Maribora in okolice.

Veterinarški strokovnjak g. Mathias Christiansen, po rodu Daneč, ki si je pridobil svetovni sloves sprito sistematično in zato uspešnega zatiranja goveje tuberkuloze v svoji domovini, govori rajši angleško, kakor nemško. Sedaj, ko nudi svoje bogato strokovno znanje s tega področja našim veterinarjem, je g. Christiansen v službi organizacije FAO, t. j. organizacije za kmetijstvo in prehrano, ki pomaga v borbi za napredek v tem področju predvsem zaostalim državam. Ko je med našim razgovorom nekdo želel nekoliko preveč enostavno razložiti namen prihoda tega danskega strokovnjaka v našo državo, se g. Christiansen nikakor ni hotel strinjati z razlago, po kateri naj bi bilo njegovo potovanje po Jugoslaviji pomoč zaostali državi.

— To ni pomoč zaostali državi, je začel pripovedovati g. Christiansen nekoliko iz zgodovine svojega potovanja. — Jugoslovanska vlada je pač zaprosila organizacijo FAO, naj pošlje strokovnjaka za zatiranje živinske tuberkuloze, in sicer po možnosti državljana Danske, kjer so bili na tem področju doseženi največji uspehi.

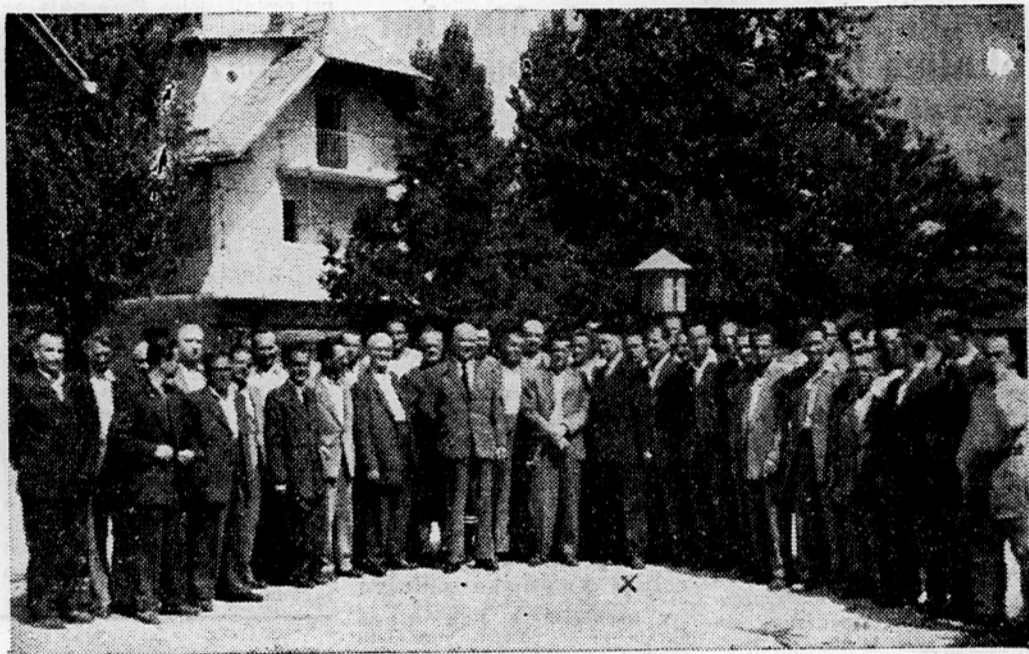
Borba proti goveji tuberkulozi se je na Danskem začela že konec 19. stoletja. Zatiranje razširjene goveje tuberkuloze, pri katerem si je pridobil velike zasluge g. Christiansen, je bila za Danke velika nujnost, saj uvažajo nekateri velike države kakor Anglija, iz Danske povprečno nad polovico vseh mlečnih izdelkov in mnogo prasičev, ki so bili tudi okuženi zaradi mlečne hrane. G. Christiansen se je v svoji mladosti po nekajletnem praktičnem delu znova posvetil študiju. Pozneje je delal v Veterinarskem direktoratu kmetijskega ministrstva Danske. Se pred se je udeleževal pri kontroli mesa, med drugim pa je sodeloval tudi pri pobijanju bruceloz. Leta 1935 je na polotoku Jutlandiji začel voditi v svojstvu veterinarskega inšpektorja široko zajeto ter intenzivno borbo proti goveji tuberkulozi. Noben prevalec polotoka Jutlandije, ki predstavlja približno dve tretjini Danske, sestavljene iz tega polotoka in otokov, ni tedaj vedel, koliko živine je okužena. Na Jutlandiji, kjer se paše okrog dve tretjini danske živine. T. j. okrog dva milijona goved, so dosegli s pomočjo razspoznavnega cepljenja — tuberkulinizacije in Bangove metode zglede uspehe. Zatiranje te bolezni se je začelo na prvotolovni osnovi, po letu 1943. pa je bilo strogo obvezno. Danski, ki se je začela posluževati tuberkulinizacije že na prehodu v 20. stoletje, gre zasluga, da je prva začela uničevati to nevarno bolezen in je zaradi tega z njo tudi najprej opravila.

Iz pripovedovanja g. Christiansena si ustvarimo naslednjo podobo o nevarnosti, ki jo predstavlja tuberkuloza živine: goveji tuberkuloza je veliko zlo za gospodarstvo slehernega naroda, brž ko se bolezen razširi in jo ne začnemo takoj zatirati. Močno ogroža napredek v živinoreji, zaradi nalezljivosti pa tudi zdravje ljudi, posebno novorojenčkov (mleko je okuženo!), spravlja v nevarnost še tako dobromerne načrte živinorejcev za izboljšanje pasem. Prav pri prevažanju živine iz kraja v kraj se kaj lahko zgodi, da dobimo namesto boljše živine, okužen hlev. Zato je borba proti tej zahrbtni, nevarni bolezni pravzaprav predpogoj sleherne delavnosti za napredek živinoreje. Kaj nam pomaga na videz še tako dobro križanje, če nismo gotovi, ali ne križamo morda zdrave živine z bolno in obratno. Ni čudno, če naši veterinarji visoko cenijo pomoč, ki nam jo z obiskom g. Christiansena nudi organizacija FAO in je nekdo izjavil, da nam bo njegovo trimesečno potovanje po Jugoslaviji prineslo nedvomno milijonske prihranke.

G. Christiansen trdi, da v začetku 18. stol. na Danskem se ni bilo sledov živinske tuberkuloze. Razširila se je, kakor domnevajo po uvozu živine iz Schleswig-Holsteina in Anglije, s katero so hoteli križati domača goveda. Danes se povečini vse evropske države poslužujejo po zgledu Danske pri zatiranju živinske tuberkuloze edino tuberkulinizacije in Bangove metode — danske — metode, ki je zveza z izolacijo bolne in

veliko skrb naših zadrudnikov in privatnih kmetov, da bi imeli čim prejšnje hleve. Doslje je g. Christiansen obiskal nekatera državna posestva, kmečke delovne zadruge, splošne živinorejske zadruge in privatna posestva (Kočevje, št. Vid na Dol., Vel. Lašče, Voklo pri Kranju itd.) ter meni, da je borba, ki so jo začeli po osvoboditvi l. 1945-46, voditi naši veterinarji proti goveji tuberkulozi, pravilno in dobro začeta. Po njegovem mnenju živina na večjih posestvih najbrže ni okužena. Hlevi so že v glavnem očiščeni. (Doslje so naši veterinarji zasledili največ okužb v bohinjškem kotu, kjer je izmed 1500 razpoznavno cepljenih goved pokazalo sledi okužbe okrog 100 glav živine.) O hlevih naših živinorejcev pravi g. Christiansen, da so pač taki, kakor so povprečno v Evropi; nekateri bolj, nekateri slabši. Priporočila pa našim živinorejcem, da kar najhitreje izčenežijo iz hlevov vsa perutnina, ker le-ta ze-

danes lahko tako zanosno pove: Mi smo gotovi z zatiranjem tuberkuloze. Ze danes lahko trdimo, da bo delo naših veterinarjev zelo verjetno precej težje, kakor je bilo delo njihovih danskih tovaršev. Kakor vidimo, računa g. Christiansen predvsem z velikimi čredami. Te rastejo zaradi razvoja zadrudništva tudi v naši državi. Vendar je pri nas še mnogo predelov, kjer ni malo kmetov z dvema do tremi kravicami. Kaj če bo pri takih kmetih hlev okužen, borbo proti živinski tuberkulozi pa bo treba izvajati dosledno kakor zapolno, tako kot jo izvajajo v vseh naprednih kmetijskih državah. G. Christiansen nam ni sicer nič govoril o zadrudništvu, toda iz vsega njegovega pripovedovanja ni težko razbrati, kdaj je borba proti tej zahrbtni bolezni, ki redi hleve in ogroža ljudsko zdravje, najidealnjša, t. j. najenostavnejša in najhitrejša. J. K.

Danski strokovnjak za zatiranje goveje tuberkuloze g. Mathias Christiansen v krogu naših veterinarjev na dvorišču veterinarskega znanstvenega zavoda v Mestnem logu v Ljubljani

Nemci, ki so se sicer že pred vojno začeli boriti proti tuberkulozi živine, toda ne po preizkušeni danski metodi, temveč po svoji — t. j. Osterstagovi metodi — so danes na istem kakor pred minulo vojno. Ravno na tem področju je na splošno zaupanje njihova sloveča doslednost popolnoma popustila in ubrala drugo, manj učinkovito pot. Nemci so namreč splošno izločevali samo vidno obolelo živino, ki je n. pr. kašljala, bolehalo na tuberkulozi vimen itd. Po tem neupreju so se sedaj po vojni začeli tudi oni posluževati danske metode.

Ko smo g. Christiansena povprašali za njegovo mnenje o razvitosti goveje tuberkuloze v naši državi, nam je dejal, da bo ta verjetno znatno manj razširjena, kakor v nekaterih drugih državah. Zadovoljilo ga je zlasti veliko zanimanje naših veterinarjev za njegova izvajanja in njegove predloge. Opazil je tudi

Vzroki neuspehov nekaterih kmečkih delovnih zadrug v ptujskem okraju

V 12 kmečkih delovnih zadrugah ptujskega okraja izvajajo reorganizacijo. Zadrudniki ob tej priložnosti temeljito pretresajo svoje dosedanje delo ter ugotavljajo napake, ki so zavirale hitrejši razvoj zadrug in zadrudništva. Razpravljajo tudi o poedinih zadrudnikih, ki so dosedaj v zadrugah povzročali samo škodo. Napake, ki so škodovala zadrugam proizvodnji, odpravljajo, nepopoljšljive člane pa iz zadrug odstranjujejo. Navzlic temu pa je v okraju vendarle nekaj takih kmečkih delovnih zadrug, ki so doživljale v letih skupnega gospodarjenja samo neuspehe in bi pomenil njihov nadaljnji obstoj predvsem škodo, ne pa tudi koristi.

Kričeč primer takega zadrugnega gospodarjenja je kmečka delovna zadruga Cvetkovi pri Ormožu. Njeno dosedanje delo so ob reorganizaciji temeljito pregledali in to, kar so našli, tej zadrugi nikakor ni v čast. Zadrudniki v Cvetkovi so ves čas obstoj zadruga zatrevjali, da ne vedo, kaj je bilo vzrok tako nizki proizvodnji, ko imajo vendar zemljo v ravnini in dobre gospodarske pogoje. Noben ni hotel biti kriv, vsemu je bila kriva samo »zadruga«, za katero so se odločili večji kmetje predvsem zato, da bi jim ne bi bilo treba plačevati davkov in izpolnjevati obveznih oddaj. Odkupi so mimo in cvetkovskim zadrudnikom se ni več zdelo potrebno biti v zadrugi. Takoj po ukinitvi obveznih odkupov so se začeli pripravljati na samostojno gospodarjenje. Današnja, ko bi

lo nevarno povečuje možnost prenašanja goveje tuberkuloze. V borbi proti živinski tuberkulozi bo prva naloga naših veterinarjev opraviti po vsej državi tako imenovano tuberkulinizacijo — razpoznavno cepljenje s tuberkulinom, s pomočjo katerega ugotovimo, ali je živina okužena ali ne. V ta namen vcepimo v kožo eno desetino kub. centimetra tuberkulina, cepiva, ki ga izdelujemo tudi doma. Če po treh dneh koža ne zateče, je žival zdrava, v nasprotnem primeru okužena. Pri zateklini, visoki manj kot 2 mm lahko skoraj popolnoma mirno smatramo živino za zdravo, večja oteklina pa nas že opozarja, da bo treba takšno živino izločiti, oz. prepustiti klavnicam za zakol. Okužene hleve je treba najprej razkužiti z lizolom ali kreolinom. Eno izmed najboljših sredstev proti živinski tuberkulozi pa je po izločitvi zdrave in bolne živine nenehno čiščenje in zračenje hlevov. Seveda pa ne sme-

danes lahko tako zanosno pove: Mi smo gotovi z zatiranjem tuberkuloze.

Ze danes lahko trdimo, da bo delo naših veterinarjev zelo verjetno precej težje, kakor je bilo delo njihovih danskih tovaršev. Kakor vidimo, računa g. Christiansen predvsem z velikimi čredami. Te rastejo zaradi razvoja zadrudništva tudi v naši državi. Vendar je pri nas še mnogo predelov, kjer ni malo kmetov z dvema do tremi kravicami. Kaj če bo pri takih kmetih hlev okužen, borbo proti živinski tuberkulozi pa bo treba izvajati dosledno kakor zapolno, tako kot jo izvajajo v vseh naprednih kmetijskih državah. G. Christiansen nam ni sicer nič govoril o zadrudništvu, toda iz vsega njegovega pripovedovanja ni težko razbrati, kdaj je borba proti tej zahrbtni bolezni, ki redi hleve in ogroža ljudsko zdravje, najidealnjša, t. j. najenostavnejša in najhitrejša. J. K.

lovico pridelka, ki ga je pa seveda delil zadrudnik — bivši lastnik. Tako zadruga od vinogradov ni imela mnogo koristi, viničarji pa se z nenakopravnostjo tudi niso mogli pokvariti v škodo svojih bivših gospodarjev. Na zborih zadrudnikov so govorili kmetje, viničarjev pa se jim ni zdelo niti vredno povabiti.

Podpovprečni hektarski pridelok, slaba delovna storilnost in slab prirastek živine so značilnosti zadruga Cvetkovi. Toda zadrudniki-kmetje tudi krivdo za to zvrčajo samo na zadrugo. Zadruga je kriva, da je imel zadrudnik Marko Bezjak 3 ha tako sneteljive pšenice, da ni niti užitna, boben za razkuževanje semen pa so našli nekeje v šupi šele sedaj, ko iščejo sredstva za odplačilo dolga. Zadruga je »kriva« tudi slabe živinoreje pri I. Domniku, kjer so v 2 letih priradili pri 2 zadrudnih telicah celih 40 kg. Medtem ko je na Domnikovih njihova rašla lepa detelja, se je prebivalstvo zgražalo nad zadrudno živino in njegovih hlevih. Da niso pripisali plemenskih svinj, plemenskih kobil, da niso storili tega in onega, kar bi morali storiti, vsega je bila vsa tri leta in je še vedno kriva zadruga. — V resnici pa so vsega krivi samo večji kmetje, ki zaslužijo, da jih skupnost pokliče na odgovornost. mol.

Tovariši,
14. septembra na svidenje
v Dolenjskih Toplicah!

V Ljubljani so pocenili bukova drva za 440 dinarjev

Zadnjega avgusta smo poročali o odškodnini, ki jo dobe potrošniki za neizkoriščene nakaznice za kurivo, oziroma za posamezne odrezke. To poročilo je potolažilo marsikoga in priznati je moral, da je bil popolnoma neupravičen hrup, ki ga je morda zagnal ob ukinitvi zagotovljene preskrbe s kurivom v začetku avgusta, češ gotovo bomo na slabšem, ker je odškodnina majhna, kurivo pa drago. Na take govorice smo odgovorili našim bralcem že pred dvema tednoma, ko smo pisali o možni in verjetni pocenitvi drv. Naše napovedovanje se je večeraj uresničilo. Pri trgovskem podjetju »Kurivo« v Ljubljani so se večeraj drva pocenila za 440 din, t. j. od 2390 na 1950 din za meter.

Kako je prišlo do te pocenitve?

Takoj po ukinitvi zagotovljene preskrbe s kurivom so izgubile veljavo vse pogodbe, ki jih je ljubljansko »Kurivo« imelo sklenjene s različni les-

noindustrijskimi podjetji. Ker slednja niso marala pristati na znižanje cen in zato drv »Kurivo« niso več niti ponujali, je začelo »Kurivo« sklepati pogodbe z lesnimi odseki kmetijskih zadrug, ki so pokazali mnogo več razumevanja za stanje na trgu in za realno ceno. Tako si je »Kurivo« sedaj s pogodbami s kmetijskimi zadrugami že zagotovilo dobavo velikih količin drv, kolikor jih bo ljubljana potrebovala do konca marca prihodnjega leta. Nabavne cene so pri zadrugah sicer različne, vendar povprečna nabavna cena ne presega 1650 din za meter franco nakladalna postaja.

Seveda bi bilo napačno misliti, da bodo drva po novi ceni, t. j. po 1950 din tudi izven Ljubljane. Odkar je namreč prodaja drv prosta, so tudi cene po raznih krajih različne. V Zagrebu stane n. pr. 1 meter bukovi drv povprečno 2400 din, v Beogradu 2600 din in v Splitu celo 3800 din. To ne zavisile od nabavne cene, ki je

v krajih, kjer ni gozdov, zaradi daljših prevozov seveda višja, temveč tudi od tega, koliko si posamezna podjetja, ki se bavijo s prodajo kuriva, prizadevajo za znižanje lastnih stroškov. Za ljubljansko »Kurivo« lahko rečemo da je storilo v tem oziru že zelo mnogo in da si je tudi s postopno nabavo lastnih prevoznih sredstev (konjske vprege; začeli so z dvema konjema, danes jih imajo 20) ter ureditvijo žaganja v lastni režiji omogočilo ceno, s katero je vsaj trenutno absolutno konkurenčno. S takimi ukrepi »Kurivo« obenem omogoča špekulativno navijanje cen privatnim žagarjem in prevoznikom, ki vidijo pogosto samo sebe in drugega nič.

Čeprav je skoraj odveč, svetujemo vsem, ki bodo te dni prešli za neizkoriščene nakaznice ustrezno število industrijskih bonov, da uporabijo te bone res za nabavo kuriva. Bilo bi namreč nespretno, kupovati s temi boni kaj drugega, za kurivo pa odšteti hočeš — nočeš — gotovino.

Dediščine naših izseljencev in nova pariteta dinarja

Pred drugo svetovno vojno je naša država dobivala blizu 20 milijonov dolarjev na leto iz priliva deviz, ki so prihajale kot dediščine naših izseljencev. V novi Jugoslaviji pa se je položaj glede tega dotoka znatno spremenil. Naši državljani niso več prisiljeni iskati zaposlitve v tujih državah. Znatno število izseljencev se je zaradi široke repatriacije, ki jo je po osvoboditvi izvedla naša vlada, vrnilo v domovino. Vse to je vplivalo tudi na dotok deviz iz zapuščin in se je ta iz leta v leto zmanjševal. Letos lahko po dotoku, ki ga izkazuje prvo polletje, pričakujemo, da bo prišlo na tej osnovi v našo državo okoli milijon dinarjev.

Kar se tiče deviz, ki jih dobimo iz dediščin, odpade največji del na dolarje ZDA. To je razumljivo, ker je največje število naših izseljencev v Zdrudnih državah Amerike. Za njimi se uvrščajo Kanada, Južna Amerika, v prvi vrsti Argentína, Velika Britanija, Turčija, Egipt, Grčija, Avstralija itd. Razen nekaj večjih dediščin iz ZDA gre v večini primerov za dediščine, katerih vrednost se giblje med 500 in 5000 dolarjev.

Čeprav se število in vrednost teh dediščin stalno znižujeta, pa predstavlja njihova realizacija še vedno pomemben interes tako dedičev, ki živijo v naši državi, kakor našega deviznega sklada. Zato posvečajo naša konzularna in diplomatska

Kako uspeva tovarna gumbov

Ob Kamniški Bistrici leži majhna tovarna gumbov. Izdelava gumbov ima v tem okolju že staro tradicijo, ki sloni na domači obrti. Podjetje, v katerem so zaposlene večinoma ženske, izdeluje biserne, galalitne in koščne gume. Razen galalita, ki ga morajo uvažati iz inozemstva, dobi podjetje surovine za ostale vrste gumbov doma, predvsem v Vojvodini. Zelo kvaliteten izdelek tovarne so koščni gumbi, ki so brez tekmeča v naši državi.

V novem gospodarskem sistemu je podjetje doseglo že lepe uspehe. Na raznih velesejmih, vzornih razstavah itd. so si zagotovili nova tržišča, znižali so proizvodne stroške in uredili primerno skladišče, da se material in izdelki ne kvadrirajo. Pred kratkim so razdelili tudi prvi dobiček. Preuredili so sindikalno dvorano. Tudi na razširitve tovarne v prihodnosti že mislijo. A. J.

Gospodarske vesti

Anglija uvaža veliko živinske krme. Uvoz živinske krme predstavlja pomembno postavko v angleški trgovinski bilanci. Vseški farmer izda 20% vseh svojih sredstev za nakup živinske krme. Pred vojno je Anglija uvozila 8 milijonov ton živinske krme v vrednosti 70 milijonov funtov sterlingov. Lani je uvoz živinske krme dosegel 4 milijone ton v vrednosti 154 milijonov funtov sterlingov. To pomeni, da so se cene zvišale štirikratno. Angleški farmarji se počasi preusmerjajo na domačo travniško krmno. Smoter angleškega kmetijskega sveta je, da v prihodnjih 4 letih poveča pridelok krme za 60% v primeri s pradedovnim pridelkom.

Prodaja, potrošnja in izvoz mesa v Argentini. V Argentini, ki je znana kot živinorejska dežela in kot izvoznica živinorejskih izdelkov, so lani prodali 9,1 milijona živali. To pomeni precejšnje nazadovanje v primeri z rekordnim letom 1950, ko so prodali 10 milijonov živali. Zato je lani znatno nazadovanje tudi izvoza argentinskega mesa: skoraj za 40% v primeri z letom 1950. V glavnih mestih Argentine se raven potrošnje ni spremenila, medtem ko so povprečna potrošnja na posameznega državljanca že dve leti zmanjšuje.

Cement je še vedno kritičen artikel. Naša tržišča so v celoti dobro založena z gradbenim materialom. Prodaja gradiva se razvija normalno, največ pa je povpraševanja po opeki, strešnikih, apnu in pesku. Zelo veliko je povpraševanje po cementu in ponudba ne dosega povpraševanja. Trgovine v številnih krajih ne razpolagajo s cementom. K takemu stanju je mnogo prispevalo planiranje v mnogih gradbenega materiala,

za kazni zaradi deviznih in drugih prekrškov plačati visoke vsote.

V tem pogledu se je stanje precej popravilo, ko je zvezni finančni minister objavil sklep, po katerem lahko dediči doolčen odstotek deviz uporabi v inozemstvu za nakup raznih predmetov, ki jih potrebujejo za domačo in osebno rabo. Tudi z novo pariteto dinarja, ki velja od 1. januarja letos, in z uvedbo nove carinske tarife na blago inozemskega porekla, se je vrednost dinarja proti tujim valutam postavila na stvarno osnovo. Dediči so sedaj bolj zainteresirani, da čim prej pride do izvedbe zapuščinske razprave in do prenosa denarja. Mnogi so zaradi tega odstopili od prej vloženih prošenj za svobodno izkoriščanje deviz in zahtevajo izplačilo protivrednosti v dinarjih.

Manipulacije z industrijskimi boni v ljubljanskih trgovinah

Gospodarska inšpekcija mestnega ljudskega odbora v Ljubljani ki ima nalogo, da kontrolira poslovanje trgovin, je na podlagi opozoril in poročil Narodne banke ugotovila, da si posamezni poslodavci ne pridobivajo odjemalcev le z dobro postrežbo, kulturnim poslovanjem in reklamo, temveč da igrajo pri tem tudi boni za industrijsko blago važno vlogo. Ker želi marsikateri potrošnik z boni kupiti živila, ki niso na bone, je na ta način odjemalce kaj lahko pritegniti.

Ko so organi mestne gospodarske inšpekcije kontrolirali poslovanje v trgovini »Koloniale« na Celovski cesti 144, so prišli do kaj zanimivih ugotovitev. Opazili so, da je bilo prodanega takega blaga, ki se sme prodajati na bone, v vrednosti 79.160 bonov in toliko dinarjev. Večjeja števila bonov poslovalnica ne bi smela vložiti v banki, če bi poslovala po zakonitih predpisih. Toda tovaršica Vera Koželj je v tem času vložila v banko 200.449 bonov — to je 121.298 bonov več, kot bi smela. V tem primeru gre za očitno dokaz, da so prodali v poslovalnici za 121.289 bonov in toliko denarja artiklov, ki se ne smejo prodajati na industrijske bone. Vrednost povečanega prometa znaša torej 606.445 din.

Sedaj so to listo revidirali. Tako bodo evropski predelovalci lahko zopet uporabljali več bakra.

Prodaja, potrošnja in izvoz mesa v Argentini. V Argentini, ki je znana kot živinorejska dežela in kot izvoznica živinorejskih izdelkov, so lani prodali 9,1 milijona živali. To pomeni precejšnje nazadovanje v primeri z rekordnim letom 1950, ko so prodali 10 milijonov živali. Zato je lani znatno nazadovanje tudi izvoza argentinskega mesa: skoraj za 40% v primeri z letom 1950. V glavnih mestih Argentine se raven potrošnje ni spremenila, medtem ko so povprečna potrošnja na posameznega državljanca že dve leti zmanjšuje.

Cement je še vedno kritičen artikel. Naša tržišča so v celoti dobro založena z gradbenim materialom. Prodaja gradiva se razvija normalno, največ pa je povpraševanja po opeki, strešnikih, apnu in pesku. Zelo veliko je povpraševanje po cementu in ponudba ne dosega povpraševanja. Trgovine v številnih krajih ne razpolagajo s cementom. K takemu stanju je mnogo prispevalo planiranje v mnogih gradbenega materiala,

za kazni zaradi deviznih in drugih prekrškov plačati visoke vsote.

V tem pogledu se je stanje precej popravilo, ko je zvezni finančni minister objavil sklep, po katerem lahko dediči doolčen odstotek deviz uporabi v inozemstvu za nakup raznih predmetov, ki jih potrebujejo za domačo in osebno rabo. Tudi z novo pariteto dinarja, ki velja od 1. januarja letos, in z uvedbo nove carinske tarife na blago inozemskega porekla, se je vrednost dinarja proti tujim valutam postavila na stvarno osnovo. Dediči so sedaj bolj zainteresirani, da čim prej pride do izvedbe zapuščinske razprave in do prenosa denarja. Mnogi so zaradi tega odstopili od prej vloženih prošenj za svobodno izkoriščanje deviz in zahtevajo izplačilo protivrednosti v dinarjih.

Ko so organi mestne gospodarske inšpekcije kontrolirali poslovanje v trgovini »Koloniale« na Celovski cesti 144, so prišli do kaj zanimivih ugotovitev. Opazili so, da je bilo prodanega takega blaga, ki se sme prodajati na bone, v vrednosti 79.160 bonov in toliko dinarjev. Večjeja števila bonov poslovalnica ne bi smela vložiti v banki, če bi poslovala po zakonitih predpisih. Toda tovaršica Vera Koželj je v tem času vložila v banko 200.449 bonov — to je 121.298 bonov več, kot bi smela. V tem primeru gre za očitno dokaz, da so prodali v poslovalnici za 121.289 bonov in toliko denarja artiklov, ki se ne smejo prodajati na industrijske bone. Vrednost povečanega prometa znaša torej 606.445 din.

Sedaj so to listo revidirali. Tako bodo evropski predelovalci lahko zopet uporabljali več bakra.

Prodaja, potrošnja in izvoz mesa v Argentini. V Argentini, ki je znana kot živinorejska dežela in kot izvoznica živinorejskih izdelkov, so lani prodali 9,1 milijona živali. To pomeni precejšnje nazadovanje v primeri z rekordnim letom 1950, ko so prodali 10 milijonov živali. Zato je lani znatno nazadovanje tudi izvoza argentinskega mesa: skoraj za 40% v primeri z letom 1950. V glavnih mestih Argentine se raven potrošnje ni spremenila, medtem ko so povprečna potrošnja na posameznega državljanca že dve leti zmanjšuje.

Mestna gospodarska inšpekcija.

Umetno osemenje ovc v Makedoniji. Na zadrudnih in državnih posestvih Makedonije so začeli umetno osemenjati ovce. Letošnje jesen jih bodo osemenili junskega okoli 30.000, in sicer s semenom ovnov pasme merrimo.

Cenzura, imuniteta, avtoriteta -- obramba pred kritiko

Odkar je naše časopisje postalo bolj kritično in pričelo razkrivati birokrate in ljudi, ki so izrabili oblast v svoje osebne koristi, se je tudi povečal odpor in poskus takih ljudi, da bi s pomočjo oblasti, ki jo imajo, prisilili časopisje k molku. Groznje, zahteve za popravke, tožbe, intervencije itd., kar dežuje v naše uredništvo. Dosegajo le nasprotno od tega, kar hočejo. V novinarjih samo večajo voljo zato, da bodo časopisi stali na strani našega ljudstva in njegovih resničnih koristi, proti samovolji in diktaturi raznih posameznikov -- reakcionarjev in birokratov. Ni dvoma, da pri tem tudi mi vsi našim nasledom laži, da nas nesrečni podatki zavedajo in jih objavimo brez zadostnega pregleda. Toda tega primerov je malo. Celotno tam, kjer so si prizadejali naprtili zoper nas tožbo, so v večini primerov pogoreli, ker smo s pomočjo poštenih ljudi dokazali, kje je resnica. S tem naš časopis vsaj ne doživi družbeno nalogo, saj je bila tako popravljena marsikaj kritika, marsikaj je ljudstvo spet pričelo zaupati v ljudsko oblast, kar so razni birokrati in zakrknani reakcionarji že skoraj uspeli zrahljati.

Narodna banka užaljeno reagirala na upravičen predlog ali ne. Pravičnost predloga in upravičenost kritike zavisi torej -- po misljenju nekaterih ljudi -- od tega ali se na vrhu ali spodaj blešči kako znano ime. Če pa ime ni znano, potem je predlog neupravičen, neumen, zgrešen, žaljiv in zahteva po popravku, se običajno konča s kopico nezabeljenih fraz, kakor: takim ljudem, ki ne razumejo potreb socializma, je treba prepovedati pisanje v časopisje itd. To je izrazit primer hlapčevske birokratske miselnosti in samo eden v dolgi vrsti podobnih.

Toda to še zdaleč ni vse. Na seji okrajnega ljudskega odbora v Slovenem Gradcu je dne 27. 8. 1952 odbornik Dobrček predlagal, naj se ustanovi poseben redakcijski odbor, ki naj pregleda prav vsak članek, ki ga napiše naš dopisnik, preden ga odpošlje svojemu listu. Predlagal je, naj se odborniki zaščitijo z imuniteto pred napadi v časopisih. S tem se je strinjalo nekaj odbornikov. Med njimi

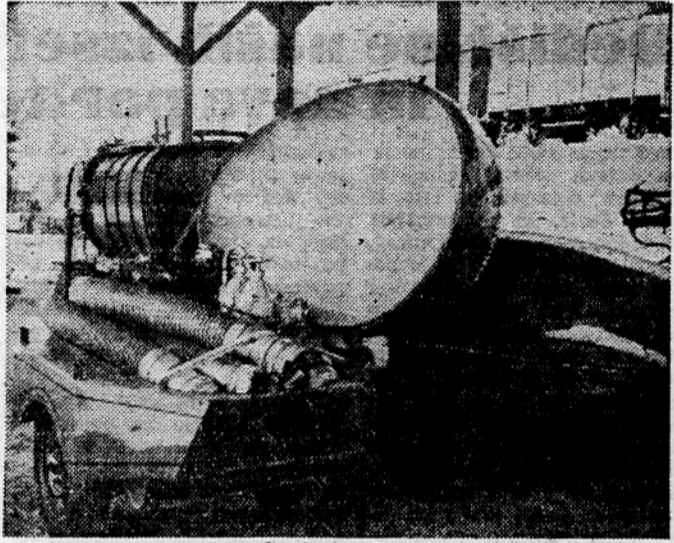
je nekdo dejal, da so zadnje čase novinarji radi senzacionalni, drugi pa je izrazil miselnost, da so naši ljudje še preveč kritični. Nazadnje so sprejeli sklep, s katerim so osnovali posebno komisijo treh članov, ki naj bi pregledovala objavljene članke in ugotavljala, kaj je res in kaj ni.

Ali ne spominja to na staro jugoslovansko cenzuro? Ali niso bili v času Aleksandrove diktature celo župani zaščiteni? In ker o njihovih umazanih zadevah ni smel nihče govoriti, so jih pač svobodno počenjali. Ali si lahko tako vdemokratično želijo danes pošten odbornik s čistostjo in zavestjo, da je storil vse, kar je mogel za ljudstvo, za njegov napredek, in to pošteno. Tu niso potrebni dolgi komentarji. Ljudje, ki bi se danes radi skrivali za cenzuro, imuniteto, avtoriteto itd., gotovo niso popolnoma čisti. Zakaj bi sicer potrebovali tako zaščito? Zakaj hoče okrajni komite iz Solkana videti vsak članek, preden ga naš dopisnik

pošlje listu? Ali se mar boji družbene kritike?

Rekli smo že, da tudi mi vsi našim nasledom lažem. Tako se nam je zgodilo, da smo na podlagi obvestil našega dopisnika napadli tovariša Pavla Kobana, češ da je med okupacijo sodeloval z okupatorjem in prišel sedaj nazaj na mesto žolpina. V resnici pa ta tovariš živi že 28 let v Franciji in je sedaj prvič prišel na obisk v domovino. Tovarišu smo se opravičili, tisti pa, ki nam je dal napačne podatke, bo za to odgovarjal. Tako se bo tudi v bodoče zgodilo z vsakim, ki nam bo pošiljal nesrešne podatke. Objavljali bomo samo take dopise, ki bodo polno podpisane. Samo v primeru, kadar bomo sami preizkusili podatke in se prepričali o njihovi resničnosti, podpisana na zahtevo ne bomo objavili.

In kadar so naše navedbe resnične, tedaj so zaman groznje, cenzura, imuniteta, tožbe itd. Naši časopisi bodo neomajno odkrivali laž in reakcijo, nepoštenost, izkoriščanje, birokratizem in samovoljo, kjer koli in kdor koli bo zagrešil.

Priloge za otvoritev velesjema v Zagrebu. Izovarjanje specialnih žrnjaka za namakanje in gašenje požarov (francoski fabrikat) v industrijskega dra v Zagrebu.

Gospodarski svet okraja Maribor-okolica bo vodil načrtno borbo za večji kos kruha

Tudi v okraju Maribor-okolica je še dokaj neizkoriščena zemlja, ki bi jo bilo mogoče s primernimi investicijami sprejemati v rodovitne njive in travnike, ponekod celo tudi v vinograde. Ta bodoča rodovitna zemlja leži pod močvirji na Pragerstem, ob Dravinji, poplavni Pesenti in drugod. V predlogu 10-letnega načrta, ki ga je sestavil gospodarski svet okraja, je predvideno za vsak milijarde vrednosti kmetijskih gradbenih del, melioracij in obnove sadovnjakov ter vinogradov.

700 ha vinogradov in 5.000 ha sadovnjakov. Za obnovo sadovnjakov in vinogradov bodo potrebne drevesnice in matičnjaki, stroji in primerna zaščitna sredstva. Z melioracijo potokov in močvirja bo mogoče pridobiti nad 8.500 ha obdelovalne zemlje, dela pa bi stala okrog 326 milijonov din. Desetletni načrt je predvsem okvirni, podrobnosti pa bodo vskladili s sredstvi, ki jih bodo za izpolnjevanje tega načrta imeli na razpolago. M.S.

V Bučkoveh ustanovljajo kmetijsko zadrugo

V Bučkoveh v Ljutomerškem okraju so se odločili ustanoviti splošno kmetijsko zadrugo, ki bo imela vse oddelke za izboljšanje kmetijstva in naprednejšo živinorejo. Kmetje se najbolj zanimajo za sadjarstvo in živinorejski odsek. Premalo pa je še zanimanja za poslovanje trgovskega oddelka, ki je dolžan omogočiti razne nakupovalne živine in sadja, ki na tem področju še vedno z odlašanjem kmeti spravljajo znatne dobičke, namesto da bi šli ti dobički v skupno blagajno za izboljšanje zadržnega gospodarstva. M.

Trgovinska in gostinska zbornica v Ljutomeru

Pred kratkim so v Radencih gostilničarji in zastopniki trgovskih podjetij ustanovili trgovinsko-gostinsko zbornico, ki bo skrbelo za pravilno poslovanje podjetij obeh panog, vzgajala nametence in se borila za čim boljše potrebo ter večji promet v vseh krajih Ljutomerškega okraja. Zbornica bo skrbelo za točenje kakovostnih vin in tudi za to, da bodo cene v gostinskih obratih primerne cenam na tržišču. Predvsem si bo prizadevala izboljšati poslovanje nekaterih zasebnih gostiln, za nesposobne in nepošteno gostilničarje pa bo predlagala odvzem obrti. M. S.

V Štorah bodo postavili spomenik padlim žrtvam

Lansko leto je organizacija Zveze borcev v Štorah na dan vstale odkrila spomniško palačo padlim borcem v NOV. Pred kratkim časom pa bil tam množični sestanek Zveze borcev iz celotne občine, kjer je bil po živahni diskusiji sprejet sklep, da se na najbolj primernem kraju, to je pred osnovno šolo, postavi do stolten spomenik, ki bo ne le v okras, temveč bo tudi dokaz, da znaajo ceniti tiste, ki so žrtvovali svoje življenje za nas. Izvoljen je bil odbor, ki bo vodil vse priprave, ter izbral najprimernejši načrt. Sredstva bodo dobili s prostovoljnimi prispevki in z veliko tombolo. M. S.

V Grajeni so na odprtem partijskem sestanku razpravljali tudi o združništvu

Na odprtem partijskem sestanku v Grajeni v ptujškem okraju so razpravljali o vseh vprašanih občin, posebno pa še o združništvu in izboljšanju kmetijstva. V Grajeni je Partija vodilna sila gospodarskega in političnega življenja. Na sestanku so partijski pokazali, kako so izboljševali gospodarstvo vasi, gradili zadrugi dom in kako bo treba novo šolo in zadrugi dom zgraditi dokončno ter jih predati v splošno uporabo. Za dograditev šole jim je kredit letos obljubil okrajni ljudski odbor, vendar je bil ta denar pozneje dodeljen drugam in šola v Grajeni še čaka. Z lokalnimi prispevki in s prostovoljnimi delom so vaščani sami dogradili del šole, ki ga že tudi uporabljajo.

bi pospešili napredno kmetijstvo. Kmečka delovna zadruga se reorganizira in se združniško pripravljajo ustanovitev splošne kmetijske zadruge, ki bo prevzela tudi dograditev družnega doma. Ko bo dom dograjen, bodo lahko vanj preselili trgovino, ki je sedaj v neprimernih prostorih. Cimprej

V tekmovalstvu za VI. kongres

Na zadnjem zasedanju občinskega odbora Osvobodilne fronte v Murski Soboti so razpravljali največ o tekmovalstvu za 6. kongres KPJ. Frontovci so boško občino bodo pri raznih komunalnih delih opravili več tisoč prostovoljnih delovnih ur z namenom, da bi čim bolj uredili in olespali mesto. V Bakovcih so začeli pripravljati gradbeni material za gradnjo nove šole, v Rakičanu pa sodelujejo pri cestnih delih. Zene bodo po Prekmurskem tedne priredile tečaj ročnega dela in skušale pritegniti vana predvsem tiste žene, ki se dosedaj v organizacijah niso udeleževale.

Na odprtih partijskih sestankih se tudi frontovci pomenijo

Zadnje čase je bilo v tolmarskem okraju več odprtih partijskih sestankov, za katere vlada tudi med frontovci veliko zanimanje. Sestankom so prisostvovali tudi številni frontovci, ki so se udeleževali razprav in iznesli marsikatero kritiko ter tudi mnogo razgibanosti in predlogov. Marsikje ni bilo na frontnih sestankih nikdar take razgibanosti in plodne razprave, kakor na odprtem partijskem sestanku. To še tem bolj, ker so po zadnji reorganizaciji oblasti zborovi volivcev postali bolj redki. Tudi ljudje nimajo prilike, da bi se pogovorili o raznih vprašanih, ki jih težijo. Splošno mnenje je, da so odprti partijski sestanki zelo koristni in bi bilo prav, če bi se večkrat vršili. -J-

PISMA UREDNIŠTVU

ALI JE TAKA BREZVESTNOST PRI ODPUSČANJU ODVISNE DELOVNE SILE DOVOLJENA?

Uprava živilske industrije Kamnik -- obrata tovarne kvasa v Mengju je odpustila hkrati dva zakonca Kalpiča, ki imata dva neprekrbljena otroka ter nobenega premoženja in dohodkov, razen zaslужka v podjetju. Lani je podjetje pregovarjalo Kalpiča, naj pusti službo na železnici, kar je tudi storil ter so ga zaposlili v podjetju kot kurjaka. Na njegovo mesto so sedaj določili nekvalificiranca delavca, njega pa odpustili. Podjetje je to. Kalpiču obljubilo, da bo dobil enako delovno mesto v tovarni "Leke" v Mengju in mu na odločbo o odpovedi tudi napisalo, da mu je tam služba prekrbljena -- kar pa ni bila resnica. Kalpič je bil prepričan, da bo službo res dobil ter se proti odpovedi ni pritožil, sedaj pa je rok proti odpovedi potekel. Vodstvo podjetja se ne čuti odgovorno niti za to, ker je tudi njegovi ženi istočasno kakor možu po poteku porodniškega dopusta enostavno prepovedalo nastop službe. Vsililo ji je delavsko knjižico brez poprejnih odgovodov in brez odločbe o odpovedi, češ da bi morala službo nastopiti že pred 14 dnevi, takoj po preteku 3 mesev porodniškega dopusta, in ne glede na to, da je omenjena tovarišica izrabila pred porodom 2 meseca porodniškega dopusta, ker je bilo dete 14 dni prezgodno rojeno. Tov. Peršič, direktorja tovarne, bo verjetno treba posebej prepričati, da vsaki ženi pripada 6 tednov dopusta po porod. Tov. Peršič se ni sramoval odgovoriti ženi na njeno izjavo, da bo iskala pravico pri višjem forumu, naj si raje kupi kruh (namesto izdatkov za vožnjo z železnico). Dobro je vedel, da se bo sedaj ta družina težko preživljala, vendar se ne čuti za to prav nič odgovornega. Odpustil je najstarejšo delavko o tovarni, katera je bila zaposlena v tem podjetju že enajsto leto ter je bila kot dobra delavka večkrat povabljena. Tudi njen mož Kalpič ni bil slab delavec, saj je bil v službi pri železniških udmarnik.

Vprašamo, ali se tov. Peršič in tov. Hočevar, delodajca tovarne kvasa, ne čutita prav nič odgovorno za tako brezvestno početje? Ali naj se jim še v bodoče dopusti tako brezvestno odpusčanje delavcev? Ali naj se dopusti, da odpust zgoraj navedenim ostane v veljavi? In kaj pravi o vsem tem delavski svet?

Z. M.

ur in njegova 65 let stara žena morata v hiši gospoda župnika in njegove sestrične marsikaj prestati, kar ni v skladu s človečanskimi pravicami in zakonskimi predpisi. Stara in boleha ženska morata nositi vodo iz 200 m oddaljenega vodnjaka, medtem ko je v hiši vodovod. Starčka sta prosila župnika, naj jima dovoli jemati vodo v hiši, pa ni je go-podaj župnik izmislil, da vode ni, ker je zasut rezervoar. Župnikova kuharica je pa medtem mirno zalivala vrt z vodo iz bližnjega vodovoda.

Nekega dne je prejel Vrenčur poziv, naj se zgleda v Ljubljani. V prepričanju, da ga kličejo na zdravniški pregled zaradi zvišanja pokojnine, je bolan in beten odšel v Ljubljano, kjer se je znašel pred advokatom. Župnikova kuharica je namreč Vrenčurja tožila advokatu zaradi besedič "hudice", ki jo je Vrenčur izrekel ob priliki, ko je kuharica zalivala vrt. Vrenčurju pa ni dovolila točiti vode. Advokat je sicer ter se proti odpovedi ni pritožil, sedaj pa je rok proti odpovedi potekel. Vodstvo podjetja se ne čuti odgovorno niti za to, ker je tudi njegovi ženi istočasno kakor možu po poteku porodniškega dopusta enostavno prepovedalo nastop službe. Vsililo ji je delavsko knjižico brez poprejnih odgovodov in brez odločbe o odpovedi, češ da bi morala službo nastopiti že pred 14 dnevi, takoj po preteku 3 mesev porodniškega dopusta, in ne glede na to, da je omenjena tovarišica izrabila pred porodom 2 meseca porodniškega dopusta, ker je bilo dete 14 dni prezgodno rojeno. Tov. Peršič, direktorja tovarne, bo verjetno treba posebej prepričati, da vsaki ženi pripada 6 tednov dopusta po porod. Tov. Peršič se ni sramoval odgovoriti ženi na njeno izjavo, da bo iskala pravico pri višjem forumu, naj si raje kupi kruh (namesto izdatkov za vožnjo z železnico). Dobro je vedel, da se bo sedaj ta družina težko preživljala, vendar se ne čuti za to prav nič odgovornega. Odpustil je najstarejšo delavko o tovarni, katera je bila zaposlena v tem podjetju že enajsto leto ter je bila kot dobra delavka večkrat povabljena. Tudi njen mož Kalpič ni bil slab delavec, saj je bil v službi pri železniških udmarnik.

Toda, le malo časa je trajala ta udobnost. Ne vemo sicer iz katerega vzroka, vendar dejstvo je, da sta "bili" že pred časom ekimjine obe dnevi zvezi s postajo Logatec, ter nedeljska zveza na progi Idrija--Ljubljana in nazaj. Da je bilo s temi ukrepi vse prebivalstvo idrijskega okolja močno prizadeto, je jasno in je bilo tudi že opisano v našem listu. Naj navedemo samo par otipljivih primerov: Če hoče iti nekdo v nedeljo po njihih opravilih v Ljubljano, (n. pr. obisk svojca o bolnici) mora odpotovati iz Idrije že v soboto zjutraj, ter se vrniti šele v ponedeljek zvečer. Za borih 55 km razdalje izgubi čeli tri dni, kar je vsekakor precejšnja gospodarska škoda, končno pa še občutno gnetno breme za posameznika.

Idrijskani ter okoličani so bili navajeni, da so ob nedeljah z ne-navadnim zanimanjem segli po naših časopisih in revijah, ki so redno prihajale v Idrijo vsa zadnja leta že kmalu po osmi uri zjutraj. Ta dan ima vsakdo nekak več časa, ter se poglubi v razmišljanje domačih in tujih stvari ter gospodarskih vprašanj. Sedaj je vse to nemogoče, ker pošto dobimo šele v ponedeljek pa deseti uri dopoldne.

Ljudje so upravičeno nezadovoljni in močno kritizirajo te ukrepe, ki z ozirom na odrezanost Idrije od ostalega sveta, nikakor niso na mestu. Zato prosimo direkcijo Slovenija avtoprometa, da avtobusni red preuredi takole, da bo spet vzpostavljena nedeljska zveza z Ljubljano, ter da se odpre vsaj enkratna dnevna zveza s postajo Logatec.

Idrijsčan

Toda to še ni vse. V Vrenčurjevem stanovanju je podrt peč in okna, ki so že tako enojna, zabita z deskami. Vsega tega gospod župnik, kot bihi gospodar ne vidi. Župnik je uknil tudi tok, tako da sta Vrenčurjeva v temi. Še mnogo takih čestek je, ki kažejo župnikovo ljubezen do bližnjega. Navajamo samo še to, da sta morala Vrenčurjeva za kočice vrt, do katerega sta imela pravico, opravljati župniku razna dela. Župnikove kokoši so pa mirno umičevale skromen pridelek obeh starcev.

Litijski župnik Klopčič in njegova sestrična naj si zapomnita, da veljajo zakoni, ki jih izdaja ljudski oblast, prav tako tudi za njih, kot za vsakega drugega našega državljanca. S. P.

AVTOBUSNI PROMET Z IDRILJO

Priznati moramo, da se je v zadnjih mesecih avtobusna linija, ki veže Idrijo z ostalimi središči našega okraja, precej izboljšala. Clovek, ki ima opravke, bodisi v Ajdovčini, Vipavi, Tolminu, Novi Gorici in tako dalje ima ugodne zveze in v enem dnevu utegne vse uredit, ter se na večer vrniti domov.

Nekaj povsem drugega pa je glede avtobusne zveze z železniško postajo Logatec, oziroma z Ljubljano. Ko je bila pred meseci, poleg dvakratne dnevne zveze s postajo Logatec, odprta še redna dnevna avtobusna zveza z Ljubljano, je ta korak Slovenija avtopodjetje vse prebivalstvo toplotno pozdravilo. Upali smo, da bodo vendar enkrat imeli možnost, da se bodo ljudje, ki imajo opravke v Ljubljani, lahko udobno peljali, ter si pribrihanje še par ur jutranjega počitka, na drugi strani pa imeli dovolj časa za opravila v Ljubljani, ter se zvečer vrniti

Leto 1942

Velika italijanska ofenziva leta 1942 proti osvobojenemu ozemlju na Dolenskem in Notranjskem je imela le delen uspeh. Uspelo ji je začasno skriti osvobojeno ozemlje, ni pa uničila jedra partizanske vojske, kar je bil njen glavni namen. Partizanske enote so iz njene izšle sicer številno oslabiljene, toda z novimi borbenimi izkušnjami. Prav italijanska ofenziva je pokazala, da so enote, ki so bile sposobne spretno manevrirati in taktizirati, ostale bolj ali manj nedotaknjene: še več, kljub številni premoci okupatorske vojske so uspeli med ofenzivo samo celo prehajati v napad. Izkušnje ofenzive je pokazala, da v partizanskem bojevanju ni vedno smiselno in nujno braniti držati osvobojeno ozemlje, temveč napadati sovražnika, kjerkoli se pojavi. Tak načrt borbe pa je zahteval organizacijo enot, ki niso vezane na določeno ozemlje, temveč manevrirajo po širšem ozemlju. Tem izkušnjam primeren je Glavni štab NOV Slovenije konec avgusta

1942 izdal odlok o ustanovitvi prvih štirih slovenskih udarnih brigad. Med njimi je bila ustanovljena tudi brigada Ljuba Sercerja.

Ime je dobila po narodnem heroju Ljubu Sercerju, ki je na Notranjskem že v jeseni leta 1941 vodil prvi polbataljon ter z njim 19. oktobra 1941 napadel ob belem dnevu močno italijansko posadko v Ložu. Italijani so imeli 30 mrtvih, ujeti pa so 7 italijanskih vojakov, med njimi tudi komandirja posadke -- kapetana. Pozneje je Ljuba Sercerja Italijani ujeli in dne 22. decembra 1941 pri Tomišlju ustrelili. Operativno področje Sercerjeve brigade je bilo Ljubljansko barje, ozemlje vzdolž Južne železnice do bivše jugoslovansko-italijanske meje, Suha krajina in Kočevsko. Okupator je na tem področju nastopal posebno kruto in brezobzirno. Požgane so bile cele vase. Množična streljanja talcev n. pr. v Skrljah na Golem, Sv. Vidu, Blokah, Gori nad Sotražico Loškem potoku, Loški dolgi, Belem polju in

drugod so močno zredčila tenrske odbore OF. Ostalo prebivalstvo pa v strahu pred novimi krvavimi represalijami ni upalo več tako odkrito podpirati oboževanega odpora. Sercerjeva brigada je prav zato poleg velikega vojaškega pomena imela izredno težko nalogo pri političnem delu na Notranjskem. S svojimi akcijami je postala strah in trepet italijanske soldateske in domačih belogardističnih izdajalcev, ki so prav v dneh ob ofenzivi pokazali pravi obraz in so v mnogozem skrivili talcev na Notranjskem.

Za okupatorje je bil ta sektor prav posebno važen. Razprostran se je vzdolž glavnih komunikacij, železnice in ceste Ljubljana--Trst. Te komunikacije so bile dejansko nadomestljiva zveza med vzhodnim in italijanskem bojiščem. Prav zato jih je hotel okupator držati za vsako ceno.

Brigada je bila formirana pri požganih gozdarski hiši na Mokru dne 6. oktobra 1942. Vanjo so se vključili I. in II. bataljon Krimskega odreda, namreč samostojni Sercerjev ali Lukov bataljon -- kot so ga mnogi imenovali po njegovem

komandantu narodnem heroju Tonetu Vidmarju-Luki, ter bataljon nekdanjega Notranjskega odreda pod poveljstvom Jožeta Miričiča-Zidarja. Tretji bataljon se je ustanovil iz raznih enot Dolomitskega odreda in je prišel v sestav brigade v sredini novembra 1942.

Ze ob prihodu na zborna mesto na Mokre sta se dve četi I. in II. bataljona dne 5. oktobra spopadli z italijansko kolono nad vasio Sekirše. Padli so štirje italijanski vojaki, eden pa je bil ujet. Pravi ognjeni krst pa je brigada doživela po svojem premiku na Pokojišče, kjer jo je dne 13. oktobra 1942 napadla skupina Italijanov in belogardistov. Stab Udarne brigade Ljuba Sercerja pravi v svojem poročilu Glavnemu štabu dne 16. oktobra 1942 naslednje:

Dne 13. oktobra so tri čete I. in II. bataljona napadle kolono 170 okupatorjev in belogardistov pri vasi Padež v tej borbi je padlo 20 okupatorjev in 4 belogardisti. V vasi Begunje so po poročilih domačinov pripeljali okupatorji še en kamion ranjenih in 2 mrtva. Belogardisti so se panično razbežali, nekateri v Borovnico,

drugi na Rakek itd. V tej borbi smo zaplenili težki mitraljez s 900 naboji in rezervnimi deli, 1 puškomitraljez, 16 pušk, 1000 nabojev za puške itd. Ujeti smo 2 podoficirja in 1 vojak. Mi smo imeli 2 mrtva, 1 hudo in 4 laže ranjena.

Borba na Padežu je resnično imela za nadaljnji razvoj brigade velik pomen. Pri tej krstni akciji brigade so bili nekateri člani CK, Glavnega poveljstva in IOOF, med njimi tovariš Matija -- Ivan Maček in Luka -- Franc Leskošek. Moštvo brigade same je po pretresih ofenzive ob tem uspehu dobilo še večje zaupanje v svojo moč. Glas o zmagi se je raznesel po bližnjih in daljnih vaseh, okrepil vero v moč in zmago partizanskega orožja, na drugi strani pa krejko postavil na laž zlagano propagando o uničenju partizanskih enot.

Tudi za am se brigada na Notranjskem nenehno bori z okupatorjem in belo gardo. Dne 15. oktobra 1942 požene v beg belogardistično patroljo, ki je prišla poizvedovati za svojimi pretegnimi okrog Padeža.

Dne 17. oktobra 1942 poskuša razorožiti belo gardo na Otavli, 23. oktobra požene v beg

MENČNA NAROCNINA Slovenskega poročevalca: 140 din

Za zboljšanje zdravstvenih razmer na Tolminskem

Dolgoletna italijanska okupacija, divjanje raznih sovražnih vojskih formacij med mlinu narodno-osvobodilno borbo, vsehsplosna zaostalost in tako dalje so naše ljudstvo na Tolminskem ekonomsko močno izčrpali; posledica tega pa je bila splošna podhranjenost prebivalstva, s čimer so bili dani vsi pogoji za širjenje raznih bolezni. Svet za ljudsko zdravstvo in socialno politiko pri okrajnem ljudskem odboru v Tolminu se v polni meri zaveda, da je treba čimprej izboljšati zdravstveno stanje ljudstva. V to svrhu je imenoval 4 odbore in sicer: Odbor za zaščito matere in otroka, Odbor za socialno pomoč in zaščito invalidov, Odbor za zdravstvo in Odbor za delo. Vsi ti odbori so se že pridno lotili dela na svojih področjih in do danes že tudi dosegli uspehe.

Enega najbolj vidnih uspehov je imela borba proti tuberkulozi. Tako so bili v tem letu izvršeni fluorografski pregledi vsega prebivalstva od 14 let starosti naprej. Akcija se je vodila ločeno za bivši okraj Idrija, kjer je bila udeležba 84% in bivši okraj Tolmin, kjer je bila udeležba 99,15%. S to akcijo je bil v pogledu udeležbe in zajetja prebivalstva dosežen nadvse zadovoljiv uspeh, ki je nedvomno plod sodelovanja zdravstvenih aktivistov z ljudstvom in množičnimi organizacijami.

V tem naj bi se vnaprej izboljšala zdravstvena služba na Tolminskem? V okraju je šest zdravnikov, in sicer v Idriji, Cerknem, Mostu na Soči, Tolminu, Kobaridu in Bovcu. Ti zdravniki so v prvem polletju letošnjega leta izvršili 1061 pregledov bolnikov, kar je zahtevalo samo od zdravnikov 5028 delovnih ur v ambulantah in 2457 delovnih ur na terenu. Pri tem in vseh drugih 7000 rentgenskih pregledov protituberkuloznih dispanzerjev v Idriji in Tolminu. Od pregledanih bolnikov je bilo 737 poslanih v bolnišnice. Za njihov prevoz je bilo porabljenih 2.343.931 din, kar jasno dokazuje, kako zelo je potrebna tolminskemu okraju splošna bolnišnica, s katero bi se močno izboljšala zdravstvena služba, obenem pa bi se znatno znižali tudi izdatki za prevoze v bolnišnice. Poleg tega je še treba upoštevati dejstvo, da imajo Tolminci za ustanovitev bolnišnice dobre

vodovodih je neprimerna za pitje in predstavlja vir neštinitim obolenjem. Pri pregledu trgovin in skladišč, ki imajo opravka z živili, je inspekcija ugotovila, da v splošnem ne odgovarjajo svojemu namenu in da se odgovorni uslužbenci ne držijo njenih navodil. To jasno dokazuje 3328 kg pokvarjenih živil v času od januarja do konca julija tega leta.

V okraju je 279 akutnih revmatičnih obolenj, ki so posledica neurejenosti in vlažnih stanovanj. Zaradi tega bi bilo nujno; da komunalni činitelji bolj tesno sodelujejo z zdravstveno službo in se bolj poglabijo v problematiko komunalne higiene.

Nesmotno je bila doslej urejena tudi reševalna služba. V okraju sta namreč doslej delovali dve reševalni postaji popolnoma nepovezani, in sicer v Idriji kot stranski obrat bolnišnice in v Tolminu kot stranski obrat avtoprevoznikovega podjetja. Zaradi te organizacijske zgrešene oblike dela reševalna služba doslej ni opravljala svo-

Sprehod po kmetijski razstavi v Celju

V sklopu gospodarske razstave v proslavo 500-letnice Celja je bila tudi Kmetijska razstava. Razstavljeni so bili predvsem posredno izbrani Mestno ekonomsko na Lavi za svoje razstavišče.

Razstava je v soboto opoldne odprl predsednik Okrajne zadrzne zveze v Celju tov. Franc Lubej. Navzoči so bili tudi narodni heroj in ljudski poslanec za mesto Celje tov. Franc Leskošek — Luka, predsednik MLO tov. Riko Jerman ter številni predstavniki ljudske oblasti, množičnih organizacij in podjetij.

Razstava je zelo pestra in poučna. V akvariju celjske Ribiške zadruge vidimo razstavljene ribe raznih vrst, šarene, postrvi, potočne postrvi, line, klene, razne akvarijske ribe in rake iz celjskih voda. Levo od akvarija so čedno urejene cvetlične grede in lončnice, ki jih je pripravila Vrtnarska šola iz Medloga.

V prtilični sobi upravnega poslojpa ekonomije je oddelek za kmetijsko šolstvo, kjer so razstavljene šolske knjige in drugi pripomočki, potrebni v kmetijskem šolstvu.

V hlevu ekonomije je razstava živine in svinj. Razstavljeneh je 20 glav goveje živine montafonske in pomurske pasme ter križancev obeh vrst. Strokovnjaki veterinarske bolnice iz Celja prikazujejo v svojem oddelku umetno oplojevanje živali in najmoderneje instrumente za druge posege. Vstopromet iz Ljubljane razstavlja razna zdravila in veterinarske instrumente.

Mlekopromet iz Celja z raznimi instrumenti prikazuje, kako se ohlaja mleko, sprejem mleka, kako se hitro ugotovi količina in čistoča mleka, pastereziranje mleka, ugotavljanje maščobe v mleku itd.

Poseben oddelek prikazuje razne sadne škodljivce, pa tudi škodljivce drugih rastlin ter sredstva za njih zatiranje. Razstavljeno so tudi nadomestni deli za razne kmetijske stroje in traktorje.

Zanimiv je tisti del razstave, kjer so razstavljene poljedelske stroje. Kmetijski magazin Ljubljana razstavlja vse vrste poljedelskih strojev, izdelanih doma. Izmed teh strojev je najbolj značilen novo konstruiran puhalnik za seno, ki v eni uri izmeče 3 do 4 tone sena v dolžini ali višini 50 do 80 metrov. Osješka livarna razstavlja doma izdelane poljedelske stroje, kakor sejalnice, pluge itd. Agrotehniko Ljubljana razstavlja uvožene poljedelske stroje. Dalje razstavlja domače poljedelske stroje še »Pobeda« Novi Sad in »Zadruga« Zemun, podjetje »Rankovič« iz Reke pa stabilne dieselmotorje.

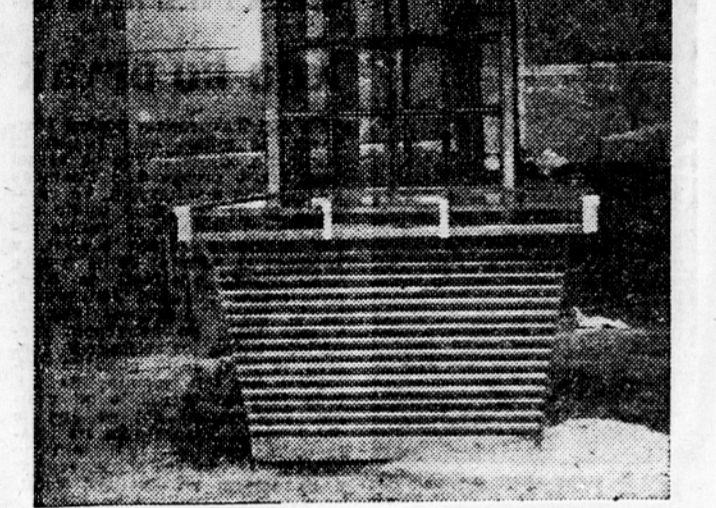
Vsa kmetijska in državna posestva iz celjskega okraja imajo prav okusno urejeno razstavo povrtnin vseh vrst, sadja, grozdja, vložene sadija itd. Nekatero zeljne glave tehtajo do 10 kg.

Društvo rejcev malih živali razstavlja perutnino in kunce vseh vrst. Tako vidimo turške race, japonske gosi, rode-land kokiši i. dr., črne in plave reke, kunce, bele ovčjače, velike činčila, bele angora, bel-

gnojnične črpalke, hidravlične stiskalnice in grozdne mlince. Semenska postaja ima zbrane vse vrste semen, ki jih naše kmetijstvo nujno potrebuje.

Zelo zanimiv je oddelek Kmetijskega gospodarstva iz Slov. Konjic. Urejena je majhna trdnica in poleg nje drevesnica, kjer lahko sledimo vzgoji sadnega drevoja od pečke do sadike. Urejeno ima tudi poizkušnje lastnih vin.

Cebelarsko društvo iz Celja razstavlja čebelarске potrebiš-

Na gospodarski razstavi v Celju je razstavljen tudi kiosk Slovenskega poročevalca. Po načrtih inž. Zauderija ga je izdelal mizar Kerin. Ta kiosk bo po končani razstavi stal na tržišču.

gijske orjake ter razne vrste golobov.

V kolarski delavnici popravljajo delavci Kolarstva iz Petrovce kmečke vozove tako, da si lahko vsakdo ogleda, kakšno je njihovo delo. V kovski delavnici prikazujejo, kako se pravilno podkujejo konji in prirezujejo kopita.

Zadržno trgovsko izvozno podjetje »Hmeza« iz Zalca je poskrbelo za natančen prikaz razvoja in obdelovanja hmelja. Kar na mestu deluje rigolni plug za hmelj.

Vrtnarska šola iz Medloga je postavila toplo gredo za vzgojo sadik, rastlinjak za vzgojo cvetja in vrtnarske pridelke.

Pod lopo ima Tovarna poljedelskih strojev iz Maribora svoje lastne izdelke: mlatilnice, M. C.

Resnica o avtomobilski nesreči pri Tržiču

Dne 31. avgusta se je odpeljalo 15 članov sindikalne podružnice papirnice Veveč s tovornim avtomobilom na tradicionalne dirke, ki so bile na Ljubeljski cesti nad Tržičem. Po končanih dirkah se je vili močan dež. Na kraj, kjer je parkiral vsaki avto, je prišlo mnogo Tržičanov, ki so prosili večavne, če se lahko z njim peljejo do Tržiča. Tako so ljudje avtomobil napolnili do zadnjega

kočička. Med Sv. Anjo in Tržičem, na ovinku pri drugi serpentin, je sofer hotel zmanjšati hitrost, ker je bilo na cesti mnogo ljudi, ki so bežali pred dežem. Pri tem zaviranju se je avto močno nagnil in se dvakrat prevrnil, ter obelzel kakih 8 metrov na ravniku ob desni strani ceste. Pri tem se je težje ponesrečilo 12 oseb, druge osebe so pa dobile manjše poškodbe. V tržiški ambulanti so ponesrečenecem takoj nudili prvo pomoč. Težje poškodovane tržičane so odpeljali v kranjsko bolnišnico, kjer je med prevozom eden izmed Tržičanov podlegel poškodbam, vrčene pa v ljubljansko bolnišnico. Nevarno je bilo poškodovanih šest uslužbenec papirnice v Veveču in ni do danes še nihče podlegel poškodbam.

Po izjavah večših papirničarjev in drugih prebivalcev Polja, je sofer izrezen in marljiv delavec ter prvotrazreden mehanik in sofer. Na dirkah je sicer tres pil, toda le malenkostno količino vina, kar ni moglo vplivati na vzroke nesreče. Domnevajo, da je bil glavni vzrok nesreče predvsem mokra cesta.

V Logarovcih so odprli novo šolo

Leta in leta si je prebivalstvo Logarovec v ljutomerskem okraju želelo svojo šolo. Otroci so bili prisiljeni obiskovati precej oddaljeni šoli v Krizevcih in Stari gori, kar je bilo posebno pozimi združeno z raznimi težavami, prelahi in izostajanjem iz šole. Letos so dolgoletno željo starešev in otrok končno uresničili. V nedeljo 31. avgusta je bila v Logarovcih odprta nova štirirazrednica, ki jo prebivalci dogradili v zadnjem domu.

Neznani utopljeni

Dne 24. 3. 1952 je bil najden v Savi pri Radovljici neznan utopljenec star 20-30 let, obleten le v krake spodnje hlače.

Osebnih opis: Srednje močne postave, visok 169 cm, svetlo kostančevih srednje dolgih las, širokih svetlo kostančevih obrvi, svetlo rjavih oči, ovalnega obraza, popolnoma zdravih zob, operiran na slepiču in kili (desna stran), na stegnu leve noge pa ima za lešnik veliko črno pogo.

Kdor bi mogel dati o neznanu kakršnekoli podatke naj jih oddelku za notranje zadeve za okraj Radovljica ali pa bližnji postaji Ljudske milice.

VREME

Stanje dne 2. septembra. Področje visoke; značnega pritiska nad zahodno Evropo se še nadalje razširja s svojim močnim hrbtom nad srednjo Evropo in povzroča stabilizacijo legega vremena pri nas. — Danes je v Sloveniji pretežno jasno vreme z najnižjo temperaturo 7,0 C na Jesenskem. Včeraj je bila najvišja temperatura v Sloveniji 29,9 C v Ajdovščini. Zrati 7381 metra je znašal danes ob 7. uri 181,3 mm, tisk rahlo pada, temperatura zraka 14,2 C, minimalna temperatura 14,3 C, relativna vlaga 98%, vidljivost 80 m.

Napoved za sredo: Se nadalje lepo, pretežno jasno vreme. Temperatura do 22 C.

MILIJONSKI OBISK POSTOJNSKE JAME

Turizem predstavlja za Slovenijo poleg industrije najvažnejšo gospodarsko vejo. Turizem je že pred vojno pokazal prav v Sloveniji velike uspehe. Se prav posebno pa je v tem pogledu važna turistična postojanka Postojna s svojo slavno Postojnsko jamo, s čudovito udarno dolino Raka, z naravnim čudežem presihajočega Cerknškega jezera, s Predjamskim gradom in z gorsko planoto Nanosa, odkoder se odpira pogled na sončno Vipavsko dolino in naš sinji Jadran. Postojna se lahko postavlja ob stran sloviti turističnim krajem kot so Bled in Primorje. Dokaz temu so prav posebno po osvobodilni vojni številni obiski Postojnske jame, bodisi s strani domačih kot inozemskih turistov, Italija, ki je imela skozi vse četrtoletje naš prelepi postojnski kraj v svojih rokah, ni mogla nikdar v vsej dobi pokazati takega rekordnega obli-

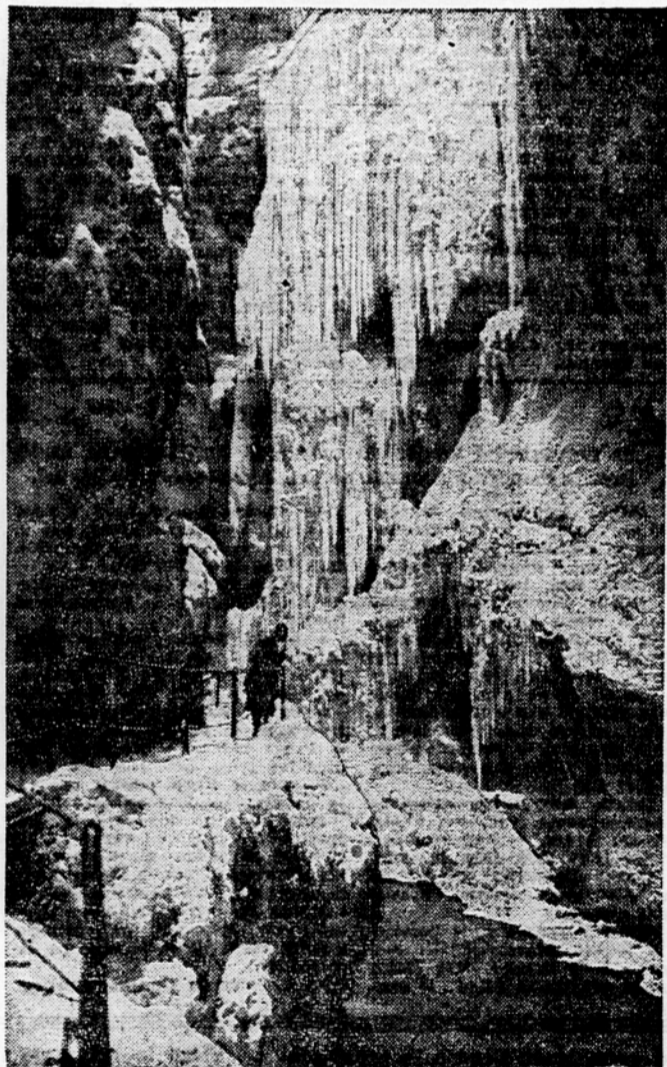
ska, kot ga more pokazati Postojna v novi Jugoslaviji. Leto za letom se je večal obisk jame s strani našega delovnega človeka. Se stara Avstrija, ki je imela v svoji državi več deset milijonov ljudi, je dosegla najvišji obisk jame 1. 1913, ko je znašal obisk 40.971 ljudi. V času prve svetovne vojne je padel obisk na minimalno število, pod tisoč obiskovalcev letno. Za Italije se je število obiskovalcev počasi dvigalo in doseglo svoj višek 1. 1926, ko se je dvignilo na 110.636. Od tega leta dalje pa je bil do druge svetovne vojne povprečen obisk jame le okrog 50 do 60.000 ljudi. Nova Jugoslavija pa je že v nekaj letih dosegla neprimerno večje število in postojnska jama kronika beleži že v letu 1948. obisk 168 tisoč 751, višek pa v letu 1949. ko je obiskalo jama 197.429 ljudi. Od tedaj naprej se vedno giblje število obiska nad

150.000. Tako postaja Postojna tudi v inozemskem prometu znanen gospodarski vir. Najlepši dokaz temu je stalen dvig inozemskih obiskovalcev, ki so dosegli v 1. 1950. število 3541 in v 1. 1951. pa 5423, letos pa beleži jama že do konca avgusta okrog 14.000 obiskovalcev! Med inozemci prednjačijo Avstrija, Francija, Švica, ZDA, Anglija, Belgija, Zahodna Nemčija itd.

Bivši svet za blagovni promet LRS v Ljubljani je pravilno razumel važnost Postojne v turističnem prometu in je izdal v zvezi z direktijo Kraških jam Slovenije v Postojni 45.000 lepih razmobarjnih prospektov kraških jam s tekstom v petih različnih jezikih. Poleg tega se pripravila obširen vodič skozi vse naše najzanimivejše jame in kraške lepote, delo pok. dr. A. Šerka v prireditvi predsednika društva za raziskavanje jam tov. Michlerja. Tudi ta vodič, ki bo vseboval kraške slike jamskega fotografa tov. Fr. Bara, bo izdan v petih jezikih. S tem delom se bo naš kraj v turističnem oziru dostojno predstavil ne le našemu človeku, ampak tudi inozemskemu svetu. Ni čuda, da se zahvaljujoči dobri propagandi bliža obisk po osvoboditvi milijonu in do dosegel to število letos v mesecu septembru. Srečnega milijonskega obiskovalca čaka prijetno presenečenje v obliki prekrasnega darila. To milijon siko število bo dosegla jama najbrž dne 7. septembra ob 14. uri popoldne, ko se bo v jami vršil koncert Zagrebške filharmonije.

Priv zato je potrebno na teh klasičnih tleh slovenskega turizma ustanoviti Turistično društvo, ki bo znalo zainteresirati vse organe oblasti in tudi država za napredek turizma v Postojni. Ono bo povezovalo vse delo naših institucij od Instituta za raziskavanje Krasa, društva za raziskavanje jam in direktije Kraških jam Slovenije, Planinskega in drugih društev, ki imajo svoj sedež v Postojni, za čimvečjo turistično propagando. V ta namen so vabljivi vsi organi oblasti in člani vseh društev ter za tujski promet zainteresirani Postojnčani na ustanovni občni zbor Turističnega društva v Postojni, ki se bo vršil dne 4. septembra 1952. ob 20. uri v hotelu Javornik. Ta zbor bo nikazal smernice še večjemu turističnemu napredu Postojne in zainteresiral širšo javnost za čimvečji napredek in razvoj turizma v Postojni.

Habe — Stepančič

Izid žrebanja za naročnike »Življenje in tehnika«

V nedeljo je bilo na letalskem mitingu v Celju žrebanje za vse stalne naročnike poljudno tehnične revije »Življenje in tehnika«, ki so poravnali letošnje naročnine in vse zaostanke. Komisija je najprej pregledala vse številke za žrebanje in oštevilčeno kartoteko vseh upravičencev do žrebanja, nakar je 10 letna Jelkica Sorčanova v prisotnosti komisije jemala številke. Izžrebanih je bilo 12 števil za 12 nagrad po vrstnem redu od najnižje nagrade do motornega kolesa. Tako je dobil motorno kolo Alojz Papež iz Dobrave 9 pri Celju, Alojz Bukovec iz Zaloga 64 pri Ljubljani pa radijski aparat. Tretja nagrada (blago za nepremičljiv plašč) je dobilo Prostovoljno kasilsko društvo v Kranju, četrto nagrado (skornje) pa je žreb določil učitelju na osnovni šoli v Zagradcu na Dolenskem Mihi Tomšiču. Ostale (knjižne nagrade) pa prejmejo po vrstnem redu: Elektrostrojni klub tovarne avtomobilov v Mariboru, Alojž Zemlič iz Radvanja pri Mariboru, Avtomoto društvo Bohinj, Franc Kristan, Kranj. Česta na ruvo 15, Elektrostrojni klub cinkarne v Celju, Inac Stebe iz Solčave, Serej Abakumov iz Ljutomerja in Peter Logar iz Slatine Radenci.

Knjižne nagrade bodo poslani izžrebanim po pošti, ostale nagrade na po želji izžrebancev. Opozorjamo še posebej, da pripravljamo revija »Življenje in tehnika« svojim naročnikom nova presenečenja.

Italijane pri Tolstem vrhu, pri čemer so imeli Italijani 4 mrtve in več ranjenih. Za naslednjo noč napade belogardistično postojanko na Dobcu pri Begunjah ter požge 3 utrjene hiše z zabarikadiranimi belogardisti vred. Komaj ustanovljeni III. bataljon v Dolomitih se je 23. oktobra spopadel na Korenu nad Horjulom z mnogo močnejšo italijansko kolono. Poročilo staba brigade z dne 22. novembra pravi, da je s borba trajala od 8. ure zjutraj do 17. popoldne. V tej borbi je imel sovražnik kljub številčni in tehnični premoči 38 mrtvih in 3 avtomobile ranjenih, mi pa smo imeli enega mrtvega in 6 ranjenih.

Po tej borbi je III. bataljon prekoračil progo, se gredoč spopadel s transportom na cesti Rakitna—Prešperje, ubil nekaj vojakov in zaplenil puškarni stroj. Prav istega dne so deli istega bataljona napadli tankovsko kolono pri Zgornjem Igu ter jo zapodili v beg. Ze prvi dnevi obstoja brigade dokazuje njeno ofenzivno sposobnost, toda hkrati dokazujejo tudi, da je sovražnik začutil obstoj organizirane udarne brigade na tem področju ker jo skušal paralizirati s stal-

nim vzemiranjem in lokalnimi napadi. Tako so 14. novembra Italijani in belogardisti prišli v Kravovo peč in se zabarikadirali v cerkev. Zvečer so bombasti II. bataljona napadli belogardistične stražarje pred cerkvijo. Takoj naslednjega dne je bila napadena kolona, ki je prihajala na pomoč preko Iske, in pogrnata v beg, nakar je pobegnila tudi skupniza iz Kravve peči. Po okupiranju suntu brigade dne 25. novembra 1942, ki pravzaprav pomeni prvi skupni nastop cele brigade in v katerem je bila razorožena bela garda v Topolu in Hudem vrhu na Blokah, so Italijani koncentrirali nekaj tisoč moč, zasedli obvladajočo točko, Ustje nad Isko, Osredke, Kravovo peč, Kurječič in Golo brdo ter pričeli prodirati na sam Mokrc. Najostrejša borba se je razvila na južnih obronkih Mokrcra in Kravve peči, kjer so bili Italijani odbiti. Prav tako se koloni iz Skrilja ni uspelo prebiti preko Sivih dolin. V teh borbah je bil huje ranjen politikomisar I. bataljona Peter Grčar.

Po manjših spopadih je brigada v noči med 16. in 17. decembrom napadla belogardi-

stično postojanko Skocjan pri Turjaku in hkrati demonstrativno tudi Turjak sam. Postojanka v Skocjanu je bila tik pred padcem, ko je prodrla močna italijanska in belogardistična kolona preko Lipljenja in rešila belogardistično posadko, ki je začasno pobegnila v Dobropolje. Tisti čas so prišli v štab notranjske tovariši iz Vrhnovega štaba Zdravko Jovanovič, ki je postal načelnik štaba II. operative come, in Mile Kilibarda, ki je postal načelnik štaba brigade.

Težnja bele garde na Notranjskem v tej dobi je bila, zaradi stalnih napadov brigade na belogardistične postojanke izsiliti čim več orožja od okupatorja in dobiti njihov pristavek za izselitve celih predelov obronbnih vasi v močnejše in bolj utrjene belogardistične postojanke. Hkrati so hoteli ustanoviti nove postojanke. V tej dobi so enote brigade uničile že pripravljena poslopja za vselitve bele garde pri Sv. Duhi na Blokah in na Gori pri Sodražici, kamor so se nameravali belogardisti vseliti že v nekaj dneh.

Dne 23. decembra 1942 je brigada napadla novoustanovljeno belogardistično postojan-

ko na Blokah. Po borbi, ki je trajala vso noč, je borcem uspelo zažgati glavno utrjeno poslopje, vendar so belogardisti našli zaklonišče v globokih kletih, kjer jih je rešila intervencija močne italijanske kolone v Blokah, ki jim je prišla v prvih jutranjih urah na pomoč ter odvedla vso posadko, med njimi več mrtvih in ranjenih, s seboj. Odtlej v Runarskem ni bilo nikoli več postojanke.

V dnevi borbe na Blokah, zlasti v Runarskem, smo imeli priložnost videti izdajalsko vlogo belogardističnega duhovnika župnika Antona Hrena z Blok. Bil je zagrizen sovražnik vsake napredne misli in zvest okupatorjev hlapec, kakršnih je ta malo našel na slovenski zemlji.

Med ofenzivo leta 1942 je iz vrst po domovih pobranih bloških mož in fantov izbral najsumljivejši in zakrivil smrt nad 30 ljudi. Vsi tisti, ki jih je odbral, so bili ustreljeni. Bil je organizator bele garde in dejanski tudi njen poveljnik. Hren je v akciji z italijansko čelado in z minometom na hrbtu. Med borbo na Runarskem je bil že ob prvem svetu ranjen nekaj partizan svete bataljona. Pet borcev I. bata-

ljona ga je poizkušalo rešiti, vendar zaman. Eden je pri tem padel, 4 pa so bili ranjeni. Tako je hudo ranjeni dočakal prihod italijanske kolone, v kateri je bil seveda tudi župnik Hren. Ta je ranjenemu partizanu zagrozil: »Najprej previjemo naše ranjence, potem pa s teboj obračunamo — barabala! Ranjenec je videl, da je prišel v roki kljavcu v talarju, potegnil žepni nož, si prerezal vrat in izdihnil.

Brigada se je premaknila na Goro nad Sodražico, kjer se je dne 26. decembra 1942 spopadla z Italijani in belogardisti iz Sodražice. V borbi je padel novi komisar I. bataljona tovariš Conč Jože-Prelek, doma iz Jarebine pri Mariboru. Od tu se je premaknila nazaj na črto Ruto—Lepi vrh—Zavrh, kjer je v izredno težkih pogojih manevrirala do konca februarja 1943, ko je odšla na Dolensko, v Poljansko dolino. Za to dobo je značilno, da je bil redko kateri dan brez ofenzivnih ali defenzivnih bojev.

Dne 26. decembra so Italijani iz Begunji pri Sv. Vidu napadli II. bataljon v Ravnah. Pogrnati so bili v divji beg nazaj v postojanko,

